

EKSPERTA ATZINUMS

Valsts kontroles lietderības revīzijā “Pašvaldību rīcība ar meža resursiem”

2023. gada novembris

Saturs

Eksperta atskaite (atzinums) par revīzijā iekļauto pašvaldību īpašumā vai tiesiskajā valdījumā esošajiem mežiem	4
Alūksnes novads.....	5
Alūksnes novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana	5
Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem	5
Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos meža īpašumos.....	7
Nekustamo īpašumu apsekošana	10
Saldus novads.....	13
Saldus novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana.....	13
Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem	13
Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos meža īpašumos.....	15
Nekustamo īpašumu apsekošana	24
Krāslavas novads.....	26
Krāslavas novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana	26
Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem	26
Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos meža īpašumos.....	29
Nekustamo īpašumu apsekošana	34
Siguldas novads.....	39
Siguldas novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana	39
Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem	39
Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos meža īpašumos.....	41
Nekustamo īpašumu apsekošana	50
Jelgavas novads.....	53
Jelgavas novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana.....	53
Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem	53
Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos īpašumos	54
Nekustamo īpašumu apsekošana	58
Eksperta atskaite (atzinums) par revīzijā iekļauto pašvaldību īpašumā vai tiesiskajā valdījumā esošajiem meža īpašumiem, kuros veikta augošu koku (cirsmu) vai visa nekustamā īpašuma pārdošana izolē.....	64
Alūksnes novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi	65
Slēdziens par atsavināšanas darījumiem	65

Krāslavas novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi	67
Slēdziens par atsavināšanas darījumiem	67
Saldus novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi	69
Slēdziens par atsavināšanas darījumiem	69
Siguldas novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi	71
Slēdziens par atsavināšanas darījumiem	71
Jelgavas novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi	73
Sēdziens par atsavināšanas darījumiem	73
Kopējais slēdziens par cirsmu un nekustamo īpašumu, kuru sastāvā ir mežaudzes, izsoļu organizēšanu un norisi pašvaldībās	74
Meža īpašumu un cirsmu atsavināšanas cenu noteikšana	74
Meža īpašumu un cirsmu atsavināšanas process	75
Meža īpašumu pārdošanas pamatotība	75

Eksperta atskaite (atzinums) par revīzijā iekļauto pašvaldību īpašumā vai tiesiskajā valdījumā esošajiem mežiem

Valsts kontroles dotais uzdevums – izvērtēt, vai pašvaldību rīcība mežu apsaimniekošanā ir produktīva, tostarp vai tiek veiktas visas nepieciešamās darbības mežu apsaimniekošanā, atsavināšanā un neinventarizēto platību sakārtošanā. Veikt mežu apsekošanu un sniegt eksperta atzinumu par meža apsaimniekošanu, kā arī par darījumiem ar meža zemēm, augošu koku pārdošanu un to cenas noteikšanas sakarībām. Minēto darbu izpilde un apsekošana tika sadalīta vairākos posmos un efektīvākai uzdevuma veikšanai, tika noteikti kritēriji un plānoti iegūstamie rezultāti:

1. pašvaldībām piederošo meža īpašumu apsaimniekošanas un uzturēšanas darbu pārbaude;
2. pašvaldību rīkoto izsoļu, par nekustamo īpašumu (turpmāk tekstā – NĪ) – meža zemju un augošu koku (cirsmu) pārdošanas objektivitāti un cenas noteikšanu konkrētajā laika posmā un konkrētu meža augšanas apstākļu, un koku kvalitātes faktoru ietekmē;
3. pašvaldībām piederošo NĪ apsekošana un tādu īpašumu konstatēšana, kur nav un /vai netiek veikta apsaimniekošana un nav nodrošināta nepieciešamo apsaimniekošanas dokumentācijas izgatavošana, kā arī apsaimniekošanas plānu neesamība.

Alūksnes novads

Alūksnes novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana

Sākotnēji tika apkopoti dati par pašvaldības meža īpašumiem, par kuriem ir pieejama informācija vai meža apsaimniekošanas plāns, ir uzskaitīti grāmatvedībā un par kuriem tiek slēgti dažādi pakalpojuma līgumi, t. sk. veikta augošu koku pārdošana.

Alūksnes novadā tika apsekoti šādi pašvaldības meža īpašumi:

- “Ignašas – 4”, kas atrodas Alsviķu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36420020209);
- “Pabērzi”, kas atrodas Alsviķu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36420010009);
- “Eglaine 1”, kas atrodas Pededzes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36800040187).

Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem

1. Netiek veikta vidēja vecuma audžu kopšana, tādējādi kavējot augstas kvalitātes koksnes audzēšanu un apdraudot konkrētās audzes ar potenciālajiem slimību un kaitēkļu riskiem. Nav veiktas perspektīvu egļu kopšanas cirtes (šobrīd jau nokavētas, lai gūtu pietiekoši efektīvu pieaugumu tuvākos 10–20 gadus). Sevišķi tas uzskatāms īpašumā “Ignašas – 4”, kur 7. un 8. nogabalā (5,34 ha platībā) šobrīd ir pārbiezinātas egļu audzes (4. attēls). Šajā īpašumā kopumā būtu nepieciešams veikt kopšanas cirtes 16 ha platībā, iegūstot vismaz 300 kubikmetru koksnes, ko realizēt tirgū. Īpašumā “Eglaine 1” kopumā kopšanas cirtes būtu nepieciešams veikt 25 ha (3., 8., 9., 11., 15., 16., 17., 18., 23., 24., 25. un 26. nogabals).
2. Nav veikta jaunaudžu kopšana, kas ietekmē nākotnes koksnes apjomu, audzējamo sugu konkrētajā platībā un koksnes kvalitāti īpašumos “Pabērzi” – 4. un 6. nogabalā ar kopējo platību 4,81 ha (1. un 2. attēls), “Eglaine 1” 1.2., 2., 4., 5., 6, 11.1, 13, 22. nogabals ar kopējo platību 6,9 ha un “Ignašas – 4” 22., 25., 27., 28. un 35. nogabals ar kopējo platību 3,24 ha (5. un 6. attēls). Laikus un pareizi veikta jaunaudžu kopšana nodrošinātu arī ātrāku koksnes (iegūstamo kokmateriālu) apriti konkrētajā meža zemes platībā. Konstatēts arī, ka vietās, kur pēc pieejamās informācijas ir bijusi mākslīgi atjaunota platība (stādīti augstvērtīgi skujkoku stādi), nav veikta jaunaudžu kopšana kā rezultātā, šāds stādījums ir aizgājis bojā – iepriekš stādīto platību pārņemot dabiski izaugušiem lapu kokiem (“Pabērzi” 4. nogabals 2,47 ha platībā). Iespējams, ka iemesls bojāgājušajiem stādītajiem kociņiem ir dzīvnieku bojājumi, kas radušies neveicot aizsardzības pasākumus – nesmērējot jaunos dzinumus (galotnes) vai nenokrāsojot kociņus ar dzīvniekus atbaidošiem līdzekļiem.
3. Vairākos gadījumos no saimnieciskā viedokļa, nav pareizi izvēlēta atjaunojamā koku suga, meža atjaunošanas veids un meža atjaunošanas paņēmieni. Pārsvārā gadījumu (īpašumā “Eglaine 1” visas jaunaudzes – 2,76 ha platībā) izcirtumi ir atstāti atjaunoties dabiski platībām aizaugot ar baltalksni, apsi vai labākajā gadījumā ar bērzu, pretēji nepieciešamajai rīcībai – veikt mākslīgo atjaunošanu, izmantojot augstvērtīgus un kvalitatīvus stādus. Sakarā ar to, ka tomēr dabiskā ceļā ir izaudzies bērzs (kaut arī ne selekcionēts un izcils, kāds tas būtu iegādājoties stādīņus stādaudzētavā) iespējams, ka zaudējumi šajā gadījumā būs mazāki. Taču izmantojot augstvērtīgus stādus, veicot atbilstoši kvalitatīvu augsnes sagatavošanu, stādīšanu un kopšanu, būtu iespējams iegūt gan ātrāk cērtamu lietkoksnī, gan arī vērtīgāku koksnī.

4. Pārauguši meži ir sastopami vairākos īpašumos, piemēram, “Pabērzi” – 2. un 9. nogabalā kopā 1,8 ha platībā, “Ignašas – 4” – 9. un 26. nogabalā kopā 1,47 ha platībā. Kopumā tas nav slikts rādītājs, taču ieteikums pašvaldībai izvērtēt un apzināt visu savu mežu zemju fondu un censties šādas audzes labāk realizēt brīdī, kad ir atbilstoši (visbiežāk vēsturiski) augsta kokmateriālu cena, lai iegūtu līdzekļus konkrēto pašvaldības funkciju nodrošināšanai. Šeit jāatzīmē arī tas, ka pāraugušas audzes neveido tik lielu ikgadējo koksnes pieaugumu, kā jaunaudzes un vidēja vecuma audzes. Tas nozīmē, ka katrs gads, kas netiek izmantots maksimālai koksnes ieguvei, saimniecisko mežu aprites ciklā, nes zaudējumus, ko var vērtēt katrā konkrētā vietā vadoties no meža augsnes tipa un iespējamo koku sugu izaudzēšanas iespējām. Realizējot pāraugušo koku audzes cirsmu izsolēs, aptuveni iespējams iegūt:
- īpašumā “Ignašas – 4” – 370 kbm 13 000 *euro* vērtībā (kur vidējā pārdodamā koksnes cena cīsmā būtu ap 35 *euro*/kbm);
 - īpašumā “Pabērzi” – 360 kbm 19 000 *euro* vērtībā (kur vidējā pārdodamā koksnes cena cīsmā būtu ap 54 *euro*/kbm).
5. Netiek pienācīgi un ātros termiņos novērsti meža sanitārie bojājumi, jo ir vietas, kur konstatēti mizgraužu bojājumi, piemēram, – īpašumā “Ignašas – 4” 10. nogabals, aptuveni 6–8 koki (3. attēls). Pienācīgi nerisinot šo problēmu, var iet bojā daudzas potenciāli perspektīvas egļu kokaudzes, kas nozīmētu neiegūtus ienākumus ilgtermiņā. Sākotnējā mizgraužu bojājumu posmā (pirmos 2–3 gadus), bojājumi izplatīti koku grupām (atsevišķiem kokiem), taču vēlāk bojājumu izplatība var sasniegt lielus apjomus, no 0,2 ha līdz pat vairākiem ha. Lai novērstu šādus bojājumus, ir laikus jāveic mežaudžu retināšana, tādējādi veidojot spēcīgus kokus, kas spētu paši cīnīties ar kaitēkļiem. Pie pirmajām pazīmēm par kaitēkļu klātesamību, nekavējoties ir jāveic bojāto koku izcīršana un izvākšana no mežaudzes. Nākotnes zaudējumi (jeb neiegūtā peļņa /ienākumi) būs atkarīgi no tā, cik ātrā laikā un kad tiks novērsti esošie bojājumi. Šobrīd tie varētu būt ap 15 % no pieaugušas mežaudzes vidējās krājas, jeb aptuveni 45 kbm koksnes jeb 2 200 *euro*/ha uz hektāru, kas gājusi bojā.
6. Īpašumā “Eglaine 1” tika konstatēts, ka ir beigusies meža inventarizācija. Tas nozīmē, ka tiek pārkāpts meža likums, kurš nosaka inventarizācijas veikšanas biežumu, kā arī, no saimnieciskā viedokļa, tiek radīti šķēršļi meža apsaimniekošanai konkrētajā brīdī.
7. Situācija ar meža īpašumu robežām visos apsekotajos īpašumos ir neapmierinoša – nav redzamas dabā ne īpašuma robežstīgas, robežas, ne arī īpašuma robežu stūri – kupicas. Nav veikta robežzīmju atjaunošana un robežu uzturēšana atbilstoši likumā noteiktajām prasībām.
8. Meliorācijas sistēmas īpašumos nav koptas un uzturētas, tās ir slikti funkcionējošas, kas gan šobrīd nerada tūlītēju negatīvu efektu mežaudzēm un pagaidām arī neliecina, ka radītu draudus mežaudžu kvalitātes pasliktināšanai tuvākajā nākotnē. Tomēr būtu nepieciešams esošās meliorācijas sistēmas regulāri apsekot un nepieciešamības gadījumā atjaunot to efektīvu darbību.

Minēto nesaimniecisko darbību vai bezdarbības sekas iespējams aptuveni aprēķināt kā zināmu neiegūto naudas summu, attiecinot uz tagadnes vērtību:

- nepareizas sugas izaudzēšana, vai sliktākajā gadījumā – izaudzētās koku sugas nekopšana, kā rezultātā izaug mazāk vērtīga koku suga, un koku cīršanas gala termiņā rada aptuveni no 15 % (piemēram salīdzinot bērzu ar egli) līdz 70 % (salīdzinot egli ar baltalksni vai apsi) atšķirību¹. Jāatzīmē, ka egles vēsturiski ir bijušas vērtīgākas un

¹ Salīdzinošās 2023. gada kokmateriālu cenās.

arī plašāk izmantojamas, tomēr šobrīd valdošā ekonomiskā situācija, ir ietekmējusi tieši būvniecībā izmantojamās koksnes izmantošanas pieprasījumu, kā rezultātā egles (un arī priedes) koksnes cenas ir zemākas, kā bērza;

Aprēķina pamatojums: bērza vidējā cena šobrīd ap 65 euro/kbm, savukārt, eglei – 55 euro/kbm, kas rada atšķirību par vismaz 15 %. Savukārt egles un baltalkšņa cena (aptuveni 30 euro/kbm) rada vismaz 60 % atšķirību.

- kā arī lielu atšķirību nākotnē sagaidāmā koksnes apjoma ziņā. Šī atšķirība var veidot pat līdz 40 % (piemēram egles vietā audzējot baltalksni). Naudas izteiksmē šīs atšķirības būtu no 3000 euro/ha (bērzu un egļu audzēs) līdz vismaz 12 000 euro/ha (egļu un baltalkšņu audzēs);

Aprēķina pamatojums: bērza cirsmu vidējā cena šobrīd ap 65 euro/kbm, savukārt, eglei – 55 euro/kbm pieņemot, ka kvalitatīvi un pareizi audzēts mežs dod vismaz 300 kbm/ha koksnes ciršanas brīdī. Vidēji kokaudzēm sasniedzot 50 gadus vienā ciklā (ciršanas brīdī). Salīdzinot bērzu un egļu (priežu) cirsmas starpība ir aptuveni 3000 euro, kur lielākus ieņēmumus var gūt audzējot bērzu, savukārt, salīdzinot egļu un baltalkšņu cirsmas (baltalksnim vidējā koksnes krāja uz 1 ha ir ap 180 kbm/ha), iespējams izaudzēt divus baltalkšņu koksnes ciklus ($2 \times 180 = 360$ kbm jeb pie esošajām koksnes cenām – 4 320 euro (kur baltalkšņa cena šobrīd pārdodot augošus kokus 12 euro/kbm) attiecībā pret egles audzēšanu, kā rezultātā atšķirība tomēr būs vismaz 12 000 eur/ha par labu egles koksnei (egļu audzē iespējams iegūt 300 kbm par cenu 55 euro/kbm).

- savukārt nekopjot vidēja vecuma audzes, galvenais zaudējums ir laiks, kas nepieciešams, lai koks sasniegtu ciršanas brīdi (kā galveno faktoru ņemot vērā koku dimensijas ciršanas brīdī), kā arī nocērtamo koksnes apjomu. Šeit kā zaudējumu summu var pielietot aprēķinu, ka Latvijas apstākļos vidēji dodot atšķirību koksnes ikgadējam pieaugumam no 5 – 8 kubikmetriem gadā jeb 300 – 600 euro/ha gadā.

Apkopojot iegūto informāciju par apsekoto meža īpašumu saimniecisko stāvokli var secināt, ka neveicot mērķtiecīgu selekcionētu koku stādīšanu, kā arī neveicot laicīgu jaunaudžu kopšanu, iespējamā neiegūtā peļņa katrā īpašumā veido:

- “Ignašas – 4” – 1,16 ha platībā ar neiegūto nākotnes peļņu aptuveni 13 900 euro, savukārt neveicot jaunaudžu kopšanu laiks, kad nākotnē būtu iespējams veikt koku ciršanu, attiecīgi palielinās. Nepieciešams steidzīgi veikt jaunaudžu kopšanu – 3,24 ha platībā, ar iespēju uzlabot paliekošo koku sugu sastāvu;
- “Eglaine 1” – 1,02 ha platībā ar neiegūto nākotnes peļņu aptuveni 12 200 euro, savukārt neveicot jaunaudžu kopšanu laiks, kad nākotnē būtu iespējams veikt koku ciršanu, attiecīgi palielinās. Nepieciešams steidzīgi veikt jaunaudžu kopšanu – 6,9 ha platībā, ar iespēju uzlabot paliekošo koku sugu sastāvu;
- “Pabērzi” – nepieciešams steidzīgi veikt jaunaudžu kopšanu 4,81 ha platībā, ar iespēju uzlabot paliekošo koku sugu sastāvu.

Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos meža īpašumos

- “Ignašas – 4”, kas atrodas Alsviķu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36420020209) šobrīd iespējams iegūt aptuveni 1550 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 300 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 85 000 euro;
- “Pabērzi”, kas atrodas Alsviķu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36420010009), šobrīd iespējams iegūt aptuveni 2300 kbm koksnes kailcirtē, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 126 500 euro;

- “Eglaine 1”, kas atrodas Pededzes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36800040187), šobrīd iespējams iegūt aptuveni 850 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 500 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izolē, būtu aptuveni 50 000 *euro*.

1. attēls

“Pabērzi” 6. nogabals – nekoptas jaunaudzes.

2. attēls

“Pabērzi” 4. nogabals – nekopta jaunaudze, kur stādītā koku suga egļu ir iznīkusi, jo tikusi nomākta ar dabiski izaugušos bērzu.

3. attēls

“Ignašas – 4” 10. nogabals – mizgraužu bojājumi īpašumā.

4.attēls

“Ignašas – 4” 7. nogabals – steidzami nepieciešama krājas kopšanas cirte (kavēta jau vismaz 10 gadus).

5.attēls

“Ignašas – 4” 5. nogabals – nekopta jaunaudze.

6. attēls

“Ignašas –4” 28. nogabals – nekopta jaunaudze, ko varētu potenciāli izveidot par ļoti labu un perspektīvu kokaudzi.

Nekustamo īpašumu apsekošana

Veicot uzdevumu, sākotnēji tika konstatēts kopējais skaits ar šādiem īpašumiem pašvaldībā, kā noteicošos faktorus ņemot – meža zemju esamība katrā konkrētā kadastrā, krūmāju esamība (kas var norādīt uz potenciālu vietu meža zemes izveidošanai – kokaugu ieaugšanai) un neveikta meža inventarizācija. Aptuveni 30–50 % no visiem atlasītajiem īpašumiem tika izanalizēti ar attālinātajām metodēm – publiski pieejamajām digitālajām kartēm, aerofoto

ainām, satelīta attēliem, publiski pieejamo informāciju par pieguļošo zemes gabalu kadastrā esošajām zemes vienībām un uz tām esošajām mežaudzēm.

Uz vietas dabā tika apsekoti vidēji 5-7 ha lieli īpašumi, kuros attālinātajā apskatē tika nepārprotami konstatētas pieaugušas kokaudzes.

Konstatēju, ka neviens no apsekotajiem īpašumiem netika apsaimniekots, kam par iemeslu varētu būt meža inventarizācijas neesamība, kā arī nepietiekoša ieinteresētība par pašvaldības valdījumā esošajiem meža un lauksaimniecībā izmantojamo zemju īpašumiem.

Pārbaudē dabā tika apsekoti īpašumi un veikti mērījumi un, pamatojoties uz tiem, tika iegūta informācija par sekojošiem īpašumiem:

- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 36420060426” – ļoti labs meža īpašums aptuveni 5,1 ha platībā, kas prasītu nekavējošu saimniecisko darbību – kopšanas cirti. Īpašumam ir teicama atrašanās vieta un potenciāli maz bojājumu (klimata un kaitēkļu) risku. Īpašumā aug pārsvarā vērtīgas koku sugas – bērzs un egle, kas sasnieguši vidēja vecuma audzes raksturojošas dimensijas un nākotnē potenciāli varētu būt ļoti vērtīgas mežaudzes. Pašreizējā īpašuma meža zemes tirgus vērtība būtu 37 000 *euro*;
- ““Cepļi” – zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 36420090254” – īpašumam teicama atrašanās vieta un meža augsnes apstākļi. Pašreiz mežā pārsvarā aug baltalksnis, un bērzs (pieļaujama ciršana). Aptuvenā meža zemes platība 4,2 ha, nocērtamais apjoms – 900 kbm (280 kbm bērzs, un 620 kbm baltalksnis), kas ienestu aptuveni 24 000 *euro* ienākumus pašvaldības budžetā. Īpašuma aptuvenā tirgus vērtība (tikai meža zemei) 33 000 *euro*;
- ““Sudrabi” – zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 36440030063” – īpašumam teicama piekļūšana, īpašumā esošā māja ir apdzīvota. Mežaudzē sastopami bērzi (pārsvarā vidēja vecuma un pieauguši) un baltalkšņi. Koksnes kopējā krāja īpašumā aptuveni 280 kbm. Īpašumā esošās meža zemes vērtība aptuveni 11 000 *euro*;
- ““Atmatas” – zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 36640020023” – pēc pašreizējiem datiem mežs ir tikai 1,1 ha platībā, bet pēc apsekošanas tika konstatēts, ka mežs ir vismaz 4,6 ha platībā. Mežā daudz vērtīgu koku sugu – bērzs, egle, apse. Daļu no kokiem iespējams nocirst. Mežs nekopts, vērojama paaugstināta mitruma (ūdens) ietekme. Ņemot vērā blakus esošos pārplūstošos grāvjus /strautus un bebru aktivitāti kaimiņos, būtu nepieciešama ūdeņu novadīšana un īpašuma apsekošana un uzraudzīšana, šo pienākumu nododot pārraudzībā mednieku kolektīvam. Īpašuma aptuvenā tirgus vērtība (tikai meža zemei) 20 000 *euro*.

Jāpiebilst, ka lielākā daļa (gandrīz 90 %) īpašumos būtu nepieciešama meža inventarizācijas veikšana, lai iegūtu aktuālo informāciju par katra meža īpašuma esošo stāvokli un varētu pieņemt lēmumu par turpmāko īpašuma apsaimniekošanu. Šādi īpašumi ir ievērojams apjoms – kopā 1601 ha, no kuriem uz doto brīdi oficiāli (pēc pēdējās mērniecības datiem) meža zeme skaitās 367 ha, bet pēc reālās situācijas dabā uz šo brīdi tie būtu vismaz 35 % no kopējās platības jeb 560 ha. Daļa no šīm platībām ir ciršanas vecumā (vai koku ciršanai atbilstošajās dimensijās) un nocērtamā platība būtu vismaz 200–250 ha. Pieņemot, ka lielākā daļa ir bērzs un baltalksnis, kas nav kopti un mērķtiecīgi audzēti, tad provizoriski vidējā koksnes krāja varētu būt ap 180 kbm/ha, kas pašvaldībai nodrošinātu papildu koksnes krāju 36000 kbm vismaz 700 000 *euro* vērtībā².

Jāatzīmē, ka liela daļa no šiem īpašumiem, pēc pašreizējiem Valsts Zemes dienesta (turpmāk tekstā – VZD) datiem skaitās kā zeme, kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība,

² Pēc pašreizējām 2023. gada koksnes cenām, atņemot mežsīrādes izmaksas.

taču jāsecina, ka daudzas no šīm zemes vienībām ir aizaugošas, nekoptas, un pārtop (vai jau ir uzskatāmas) par meža zemi.

Iepriekš minētie konstatējumi liecina par to, ka pašvaldība nerūpējas par lielu daļu saviem NĪ, kas potenciāli spētu ienest līdzekļus pašvaldības budžetā, vai pat dažos gadījumos varētu atzīmēt, ka nodarbojas ar kaitniecību aizaudzējot lauksaimniecības zemi.

Saldus novads

Saldus novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana

Sākotnēji tika apkopoti dati par pašvaldības meža īpašumiem, par kuriem ir pieejama informācija vai meža apsaimniekošanas plāns, ir uzskaitīti grāmatvedībā un par kuriem tiek slēgti dažādi pakalpojuma līgumi, t. sk. veikta augošu koku pārdošana.

Saldus novadā tika apsekoti šādi pašvaldības meža īpašumi:

- “Ogas”, kas atrodas Nīgrandes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84700020063);
- “Apšenieki”, kas atrodas Remtes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84800030180);
- “Gulbīši”, kas atrodas Zirņu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84960060166).

Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem

1. Netiek veikta meža apsaimniekošana, t. sk. vidēja vecuma audžu kopšana, tādējādi kavējot augstas kvalitātes koksnes audzēšanu un apdraudot konkrētās audzes ar potenciālajiem slimību un kaitēkļu riskiem, kā arī koksnes novākšana (kailcirte). Nav veiktas perspektīvu bērzu kopšanas cirtes (šobrīd jau nokavētas, lai gūtu pietiekoši efektīvu pieaugumu tuvākos 10-20 gadus līdz 7 kbm/ha). It sevišķi tas uzskatāms īpašumā “Apšenieki” (7. attēls), kur cita starpā ir nokavēta meža inventarizācijas atjaunošana, tādējādi pārkāpjot valstī noteikto likumu. Minētais īpašums nav ticis kopts un apsaimniekots jau vairākus gadus, par ko liecina vispār nekoptas jaunaudzes un vidēja vecuma audzes, platību pārpurvošanās un neizmanto to lauksaimniecības zemju (pļavu) lēna aizaugšana ar nevērtīgāku koku sugu – baltalksni. Vidēja vecuma audžu kopšana (krājas kopšanas cirte) būtu nepieciešams veikt 1., 3., 4., 5., 6.1., 7., 23., 26., 45.1., 58., 62., 69., 72., 88. nogabalā 29,74 ha platībā (11. attēls). Tāpat būtu nepieciešama vidēja vecuma audžu kopšana īpašumā “Ogas” – 2. kvartāla 3., 4., 6., 9., 12., un 19. nogabalā 15,5 ha platībā (16. attēls), 3. kvartāla 4., 6., 9., 11., 12., 15. nogabalā 8,35 ha platībā, 4. kvartāla 1., 5., 6., 11., 13., 14., 16., 32., 36., nogabalā 10,82 ha platībā (23. attēls).
2. Sliktā kvalitātē un nepiemērotos laikos veikta (vai pat dažās vietās vispār nav veikta) jaunaudžu kopšana īpašumā “Gulbīši” 1. un 2. nogabalā – stādītā egle iespējams ir izkopta vasaras sākumā, taču šobrīd³ konkurējošo koku sugu atvases un zālaugi ir pārņēmuši stādīto platību un neļauj attīstīties stādītajai eglei, kā rezultātā daudzi stādiņi ir gājuši bojā (iznīkuši) (12., 13., 14., 15. attēls). Tas pats sakāms par īpašumu “Ogas” 4. kvartāla 17., 18., 33. nogabalā kur stādītā egle ir ļoti daudzās vietās gājusi bojā (17., 18., 19., un 21. attēls). Savukārt īpašumā “Apšenieki” neviena dabiski izveidotā jaunaudze nav kopta /retināta, kā rezultātā sastopamas daudz pārbiezinātas baltalkšņu un apšu jaunaudzes. Jaunaudžu nepareiza kopšana vai pat šo darbu neveikšana (10. attēls), būtiski ietekmē nākotnes koksnes apjomu, audzējamo sugu konkrētajā platībā un koksnes kvalitāti. Lai arī īpašumā “Ogas” ir laicīgi veikta jaunaudžu kopšana taču var redzēt, ka apkārtnē ir daudz dzīvnieku, kas radījuši kociņiem bojājumus (20. attēls). Konstatējams, ka platības nav aizsargātas pret dzīvnieku bojājumiem – nav nosmērēti jaunie dzinumi (galotnes) vai kociņi nokrāsoti ar dzīvniekus atbaidošiem līdzekļiem. Savukārt dabiski izveidojušās jaunaudzes atjaunojas vienmērīgi, taču pārsvarā ar nevērtīgākām koku sugām.

³ 2023. gada oktobrī.

3. Vairākos gadījumos no saimnieciskā viedokļa nav pareizi izvēlēta atjaunojamā koku suga, meža atjaunošanas veids un meža atjaunošanas paņēmieni, piemēram, īpašumā "Apšenieki" aptuveni 3,5 ha platībā. Tā vietā mežs atstāts atjaunoties dabiski, kurā aug baltalksnis un apse, līdz ar to veidojas mazvērtīgākas mežaudzes un resurss – meža zeme netiek pilnvērtīgi izmantota. Īpašumā "Apšenieki" esošās jaunaudzes (bijušie izcirtumi) vispār nekad nav atjaunoti izmantojot selekcionētu un sugu ziņā vērtīgu stādāmo materiālu. Pārsvarā gadījumu izcirtumi ir atstāti atjaunoties dabiski ar baltalksni, pretēji nepieciešamajai rīcībai – veikt mākslīgo meža atjaunošanu, izmantojot augstvērtīgus un kvalitatīvus stādus. Kā redzams tālāk aprakstītajā piemērā summa, kura netiks iegūta no 3,5 ha, ir aptuveni 50 000 *euro*.
Īpašumā "Ogas" ir sastopami nogabali (2. un 4.kvartālā – kopējā platībā aptuveni 7,4 ha), kas ir aptuveni 18–20 gadus veci un kas atjaunojušies ar apsi, taču tur bija iespējams atjaunot mežaudzes ar vērtīgāku koku sugu stādiem – egli un bērzu.
4. Dažos īpašumos ir sastopami pārauguši meži, it sevišķi pāraugušas audzes sastopamas baltalkšņu audzēs, piemēram, īpašumā "Apšenieki" aptuveni 21 ha platībā, (8. attēls). Tas tomēr liecina par nesaimniecisku rīcību, jo baltalkšņi, salīdzinot ar citām koku sugām, daudz ātrāk sabrūk (iet bojā), tāpēc sevišķi svarīgi ir nepieļaut šādu audžu esamību īpašumā, rūpējoties par šo audžu laicīgu nociršanu un realizēšanu. Audzēm sabrūkot, iegūstamais materiālais labums (naudas izteiksmē) tuvojas nullei. Tomēr, par cik šādu audžu sabrukšana norit vairāku gadu garumā, tad aptuvenie zaudējumi ir ap 10 kubikmetriem gadā jeb 1200 *euro*/ha gadā (pieņemot, ka 2023. gadā baltalkšņa vidējā cena, ko iegūtu realizējot augošu koku cirsmas ir ap 12–15 *euro*/kbm). Šajā īpašumā sastopami arī aptuveni 8 ha pāraugušas apšu audzes un aptuveni 14 ha pāraugušas bērzu audzes, kas, laicīgi izstrādātas un realizētas tirgū, ienestu ap 220 000 *euro*. Savukārt, iepriekš minētās baltalkšņu audzes, pārdodot cirsmu veidā, ienestu ap 35 000 *euro*.
5. Situācija ar meža īpašumu robežām visos apsekotajos īpašumos, ir neapmierinoša, jo nav redzamas dabā ne īpašuma robežstigas, robežas, ne arī īpašuma robežu stūri – kupicas. Nav veikta robežzīmju atjaunošana un robežu uzturēšana atbilstoši likumā noteiktajām prasībām.
6. Meliorācijas sistēmas visos īpašumos nav koptas un uzturētas, tās ir slikti funkcionējošas, bet šobrīd nerada tūlītēju negatīvu efektu mežaudzēm un pagaidām arī neliecina, ka radītu draudus mežaudžu kvalitātes pasliktināšanai tuvākajā nākotnē. Taču ir jānodrošina esošo meliorācijas sistēmu uzraudzīšanu un nepieciešamības gadījumā atjaunot to efektīvu darbību. Īpašumā "Apšenieki" konstatēts, ka tajā esošie purviņi /pārplūstošie klajumi lēnām plešas uz neizmantotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes pļaviņām (9. attēls), un iespējams tuvākajā nākotnē nopietni apdraudēs esošās mežaudzes.

Minēto nesaimniecisko darbību vai bezdarbības sekas iespējams aptuveni aprēķināt, kā zināmu neiegūto naudas summu, attiecinot uz tagadnes vērtību:

- nepareizas sugas ieaudzēšana, vai sliktākajā gadījumā – ieaudzētās koku sugas nekopšana, kā rezultātā ieaug mazāk vērtīga koku suga, koku ciršanas gala termiņā rada aptuveni no 15 % (piemēram, salīdzinot bērzu ar egli) līdz 70 % (salīdzinot egli ar baltalksni vai apsi) atšķirību⁴. Jāatzīmē, ka egles vēsturiski ir bijušas vērtīgākas un arī plašāk izmantojamas, tomēr šobrīd valdošā ekonomiskā situācija, ir ietekmējusi tieši būvniecībā izmantojamās koksnes izmantošanas pieprasījumu, kā rezultātā egles (un arī priedes) koksnes cenas ir zemākas kā bērza;

⁴ Salīdzinošās 2023. gada kokmateriālu cenās.

Aprēķina pamatojums: bērza vidējā cena šobrīd ap 65 euro/kbm, savukārt, eglei – 55 euro/kbm, kas rada atšķirību par vismaz 15 %. Savukārt, egles un baltalkšņa cenu (aptuveni 30 euro/kbm) rada vismaz 60 % atšķirību.

- kā arī lielu atšķirību nākotnē sagaidāmā koksnes apjoma ziņā. Šī atšķirība var veidot pat līdz 40 % (piemēram egles vietā audzējot baltalksni). Naudas izteiksmē šīs atšķirības būtu no 3 000 euro/ha (bērzu un egļu audzēs) līdz vismaz 12 000 euro/ha (egļu un baltalkšņu audzēs);

Aprēķina pamatojums: bērza cirsmu vidējā cena šobrīd ap 65 euro/kbm, savukārt, eglei – 55 euro/kbm pieņemot, ka kvalitatīvi un pareizi audzēts mežs dod vismaz 300 kbm/ha koksnes ciršanas brīdī. Vidēji kokaudzēm sasniedzot 50 gadus vienā ciklā (ciršanas brīdī). Salīdzinot bērzu un egļu (priežu) cirsmas starpība ir aptuveni 3000 euro, kur lielākus ieņēmumus var gūt audzējot bērzu, savukārt, salīdzinot egļu un baltalkšņu cirsmas (baltalksnim vidējā koksnes krāja uz 1 ha ir ap 180 kbm/ha), iespējams izaudzēt divus baltalkšņu koksnes ciklus ($2 \times 180 = 360$ kbm jeb pie esošajām koksnes cenām – 4320 euro, kur baltalkšņa cena šobrīd pārdodot augošus kokus 12 euro/kbm) attiecībā pret egles audzēšanu, kā rezultātā atšķirība tomēr būs vismaz 12000 euro/ha par labu egles koksnei (egļu audzē iespējams iegūt 300 kbm, par cenu 55 euro/kbm).

- savukārt, nekopjot vidēja vecuma audzes, galvenais zaudējums ir laiks, kas nepieciešams, lai koks sasniegtu ciršanas brīdi (kā galveno faktoru ņemot vērā koku dimensijas ciršanas brīdī), kā arī nocērtamo koksnes apjomu. Šeit kā zaudējumu summu var pielietot aprēķinu, ka Latvijas apstākļos vidēji dodot atšķirību koksnes ikgadējam pieaugumam no 5 – 8 kubikmetriem gadā, jeb 300 – 600 euro/ha gadā.

Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos meža īpašumos

- “Ogas”, kas atrodas Nīgrandes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84700020063), šobrīd iespējams iegūt aptuveni 1250 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 620 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 71 800 euro;
- “Apšenieki”, kas atrodas Remtes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84800030180), šobrīd iespējams iegūt aptuveni 9500 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 490 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 150 000 euro;
- “Gulbīši”, kas atrodas Zirņu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84960060166), šobrīd iespējams iegūt aptuveni 600 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 90 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 27 000,00 euro.

7. attēls

“Apšenieki” 67. nogabals – nekoptas vidēja vecuma audzes.

8. attēls

“Apšenieki” 76. nogabals – lēnām brūkošas audzes.

9. attēls

Pļavas, kas lēnām aizaug ar nevērtīgām koku sugām, kā arī tālumā redzamais purvs pārņem zemākās pļavas vietas.

10. attēls

“Apšenieki” – nekoptas jaunaudzes.

11. attēls

“Apšenieki” – nekoptas vidēja vecuma baltalkšņu audzes, kas pārņēmuši audzi un nomākuši bērzus, tādējādi radot ievērojamus zaudējumus nākotnē. Baltalkšņu audze ciršanas brīdī ir aptuveni par 60 % mazāk vērtīga, kā bērzu audze.

12. attēls

“Gulbīši” 1. nogabals – stādītās eglītes.

13. attēls

“Gulbīši” 2. nogabals – slikti izkopta (vai pat nekopta) stādītā egļu jaunaudze.

14. attēls

“Gulbīši” 2. nogabals – stādīto egli nomāc konkurējošo koku sugu – baltalkšņu un apšu atvases.

15. attēls

“Gulbīši” 1. nogabals – stādītās eglītes gandrīz vairs nav atrodamas.

16. attēls

“Ogas” 4. kvartāla 36. nogabals – nepieciešams veikt kopšanas cirti. Ir ticis kopts, taču nepietiekami un šobrīd vēl iespējams veikt vienu kopšanas cirti.

17. attēls

“Ogas” 4. kvartāla 33. nogabals – stādītā egle – daudz gājušas bojā /iznīkušas. Iespējamie iemesli – nepareiza agrotehniskā kopšana, vai nepietiekama aizsardzība pret meža dzīvnieku bojājumiem.

18. attēls

“Ogas” 3. kvartāla 17. nogabals – stādītā egle – daudz gājušas bojā /iznīkušas. Iespējamie iemesli – nepareiza agrotehniskā kopšana, vai nepietiekama aizsardzība pret meža dzīvnieku bojājumiem.

19. attēls

“Ogas” 3. kvartāla 7. nogabals – stādīta egles. Atsevišķās vietās egles stādījums ir apmierinošā stāvoklī, taču būtu nepieciešama apstrāde pret dzīvnieku bojājumiem.

20. attēls

“Ogas” – laicīgi veikta jaunaudžu kopšana taču var redzēt, ka apkārtnē ir daudz dzīvnieki, kas radījuši kociņiem bojājumus.

21. attēls

“Ogas” 3. kvartāla 8. nogabals – bojā gājis egļu stādiņš, šādi gadījumi īpašumā ir ievērojami daudz.

22. attēls

“Ogas” 2. kvartāla 6. nogabals – nepieciešama jaunaudžu kopšana.

“Ogas” 4. kvartāla 32. nogabals – sastopamas nekoptas vietas, kur būtu nepieciešams veikt slimo /bojāto koku izvākšanu.

Nekustamo īpašumu apsekošana

Veicot uzdevumu, sākotnēji tika konstatēts kopējais skaits ar šādiem īpašumiem pašvaldībā, kā noteicošos faktorus ņemot meža zemju esamība katrā konkrētā kadastrā, krūmāju esamība, kas var norādīt uz potenciālu vietu meža zemes izveidošanai (kokaugu ieaugšanai) un neveikta meža inventarizācija. Aptuveni 30–50 % no visiem atlasītajiem īpašumiem tika izanalizēti ar attālinātajām metodēm – publiski pieejamajām digitālajām kartēm, aerofoto ainām, satelīta attēliem, publiski pieejamo informāciju par pieguļošo zemes gabalu kadastrā esošajām zemes vienībām un uz tām esošajām mežaudzēm.

Uz vietas dabā tika apsekoti vidēji 3-7 ha un lielāki īpašumi, kuros attālinātajā apskatē tika nepārprotami konstatētas pieaugušas kokaudzes.

Pārbaudē dabā tika apsekoti īpašumi un veikti mērījumi un, pamatojoties uz tiem, tika iegūta informācija par sekojošiem īpašumiem:

- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 84250010108” – 4,2 ha liels īpašums. Lielākā daļa īpašuma pārpurvojas –ir ar paaugstinātu mitruma ietekmi, ko varētu mainīt ar efektīvu meliorācijas izveidi. Īpašumam gar malu aug augstvērtīgas koku sugas, taču diemžēl var manīt egļu mizgrauža radītos bojājumus. Īpašums prasa nekavējošu apsaimniekošanu. Šajā īpašumā kopšanas ciršu rezultātā var iegūt aptuveni 45 kubikmetriem koksnes 1 350 *euro* vērtībā;
- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 84880010047” – 9,7 ha liels meža īpašums, kam nesen izgatavota meža inventarizācija. No infrastruktūras pieejamības, īpašums atrodas ļoti labā vietā un mežā aug perspektīvas un vērtīgas koku sugas. Nepieciešams veikt kopšanas cirtes, uzlabojot esošo kokaugu augšanas perspektīvu. Kopšanas cirtē iespējams iegūt aptuveni 120–150 kubikmetrus koksnes, aptuveni 4 500 *euro* vērtībā. Īpašuma aptuvenā meža zemes tirgus vērtība 70 000 *euro*.

- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 84880010048” – 2,8 ha platībā. Īpašumam nesen izgatavota meža inventarizācija. Perspektīvs īpašums ar vērtīgām koku sugām. Īpašuma aptuvenā meža zemes tirgus vērtība 15 000 *euro*.

Jāpiebilst, ka lielākā daļa (gandrīz 60 %) īpašumos būtu nepieciešama meža inventarizācijas veikšana, lai iegūtu aktuālo informāciju par katra meža īpašuma esošo stāvokli un varētu pieņemt lēmumu par turpmāko īpašumu apsaimniekošanu. Par cik šādi īpašumi ir ievērojams apjoms – kopā 1718 ha, no kuriem uz doto brīdi oficiāli (pēc pēdējās mērniecības datiem) skaitās 357 ha meža zemes, bet pēc reālās situācijas dabā uz šo brīdi tie būtu aptuveni 30 % no kopējās platības jeb 515 ha. Daļa no šīs platības ir ciršanas vecumā (vai koku ciršanai atbilstošajās dimensijās) un nocērtamā platība būtu vismaz 100–120 ha. Pieņemot, ka lielākā daļa ir bērzs un baltalksnis, kas nav kopti un mērķtiecīgi audzēti, tad provizoriski vidējā koksnes krāja varētu būt ap 150 kbm/ha, kas pašvaldībai nodrošinātu papildu koksnes krāju aptuveni 18 000 kbm 450 000 *euro* vērtībā⁵.

Jāatzīmē, ka liela daļa no šiem īpašumiem pēc pašreizējiem VZD datiem skaitās kā zeme, kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība, taču jāsecina, ka daudzas no šīm zemes vienībām ir aizaugošas, nekoptas un lēnām pārtop (vai jau ir uzskatāmas) par meža zemi.

Iepriekš minētie konstatējumi liecina par to, ka pašvaldība nerūpējas par lielu daļu savu nekustamo īpašumu, kas potenciāli spētu dot papildu līdzekļus pašvaldības budžetā, vai pat dažos gadījumos varētu atzīmēt, ka nodarbojas ar kaitniecību aizaudzējot lauksaimniecības zemi.

⁵ Pēc pašreizējām 2023. gada koksnes cenām, atņemot mežistrādes izmaksas.

Krāslavas novads

Krāslavas novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana

Sākotnēji tika apkopoti dati par pašvaldības meža īpašumiem, par kuriem ir pieejama informācija, ir uzskaitīti pašvaldības grāmatvedībā un par kuriem tiek slēgti dažādi pakalpojuma līgumi, t. sk. notiek augošu koku pārdošana.

Krāslavas novadā tika apsekoti šādi meža īpašumi:

- “Birži”, kas atrodas Andrupenes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60420110150);
- “Sirotkā”, kas atrodas Kastuļinas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60720013199);
- “Vijolītes”, kas atrodas Šķaunes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60920063305 un 60920020069);
- “Alksnīši”, kas atrodas Ķepovas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60800010115),
“Rubeņi”, kas atrodas Asūnes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60460010141),

Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem

1. Netiek veikta vidēja vecuma audžu kopšana, tādējādi kavējot augstas kvalitātes koksnes audzēšanu un apdraudot konkrētās audzes ar potenciālajiem slimību un kaitēkļu riskiem. Nav veiktas perspektīvu egļu kopšanas cirtes (šobrīd jau nokavētas, lai gūtu pietiekoši efektīvu pieaugumu tuvākos 10–20 gadus). It sevišķi tas uzskatāms īpašumā “Rubeņi”, kur 6., 13., 18., 21. un 22. nogabalā 7,88 ha platībā ir salīdzinoši daudz vērtīgākas koku sugas – bērzs un egles, ko šobrīd ir pārņēmusi pārbiezināta baltalkšņu audze. Savlaicīgi izkopjot, īpašumā varēja būt cits, vērtīgāku koku sugu sastāvs.
Īpašuma “Vijolītes” abās zemes vienībās ir ļoti daudz vidēja vecuma audžu kurām jau šobrīd ir nokavētas kopšanas. Īpašumā ar kadastra apzīmējumu 60920020069 19. nogabalā būtu vēlams izkopt snieglieču bojātās audzes.
Īpašumā “Birži” 1., 6., 8., 10., 12. un 13. nogabalā steidzami būtu nepieciešamas kopšanas cirtes.
Īpašumā “Sirotkā” 8., 9., 11., 12., 15., un 18. nogabalā 11,46 ha platībā, būtu nepieciešams nekavējotīši veikt krājas kopšanas cirtes.
2. Nav veikta jaunaudžu kopšana visos apsekotajos īpašumos. Tas būtiski ietekmēs nākotnes koksnes apjomu, audzējamo sugu konkrētajā platībā un koksnes kvalitāti. Laikus un pareizi veikta jaunaudžu kopšana nodrošinātu arī ātrāku koksnes (iegūstamo kokmateriālu) apriti konkrētajā meža zemes platībā. Konstatētas ļoti aizaugušas un pārbiezinātas dabiski atjaunojušās jaunaudzes, kurās koki ir izstīdējuši un pakļauti lielumam snieglieču riskam.
Īpašumā “Rubeņi” šobrīd esošie izcirtumi kopējā platībā 7,38 ha ir dabiski atjaunojušies ar baltalksni un apsi, kuros nekavējotīši būtu nepieciešama jaunaudžu kopšana.
Īpašumā “Alksnīši” 2. un 3. nogabalā nepieciešama jaunaudžu kopšana 2,3 ha platībā (27. un 28. attēls).
Īpašumā “Birži” 7. nogabalā nekavējotīši būtu jāveic jaunaudžu kopšana 1,47 ha platībā.

Īpašumā “Vijolītes” jaunaudzju kopšana jāveic 30,55 ha platībā. Visas esošās jaunaudzes ir atjaunojušās dabiski ar apsi un baltalksni (24. attēls), kaut arī bija iespējams atjaunot stādot egli vai bērzu, iepriekš sagatavojot augsni. Konkrētā vieta un apstākļi ir ļoti atbilstoši, lai audzētu augstvērtīgas kokus sugas.

3. No saimnieciskā viedokļa, visos gadījumos nav pareizi izvēlēta atjaunojamā koku suga, meža atjaunošanas veids un meža atjaunošanas paņēmieni. Izcirtumi, kuros aug baltalksni un apse ir atstāti atjaunoties dabiski, pretēji nepieciešamajai rīcībai – veikt mākslīgo meža atjaunošanu ar augstvērtīgiem un kvalitatīviem koku stādiem. Šobrīd šīs platības pastiprināti aizzeļ un vietām ir apgrūtināta pat baltalkšņu atvašu augšana. Visuzskatāmāk tas ir vērojams īpašumā “Rubeņi”, kur ir salīdzinoši liels izcirtumu īpatsvars – 7,38 ha visā īpašumā. Diemžēl neviens no sausajiem meža augšanas apstākļu tipiem nav ticis apmežots mākslīgi ar vērtīgām koku sugām – egli, bērzu un priedi. Tā vietā šobrīd meža īpašumā aug baltalkšņu un apšu atvases (31. un 32. attēls). Kā redzams pēc tālāk veiktajiem aprēķiniem, tad šādam īpašumam neiegūtā nākotnes vērtība veidos aptuveni 103 000 *euro* zaudējumus jeb negūto peļņu. Īpašumā “Vijolītes” (zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 60920063305) konstatēts, ka 10 ha platībā ir piecus gadus vecas apšu jaunaudzes. Arī šajā īpašumā nav tikusi izmantota iespēja veikt mākslīgo atjaunošanu, kaut gan tam bija visi priekšnoteikumi un ir atbilstoša augsne, lai izvēlētos augstvērtīgu koku sugu audzēšanu – egli un bērzu. Tāpat jāatzīmē, ka šajā īpašuma esošie izcirtumi 13,77 ha platībā šobrīd aizaug vai jau ir aizauguši ar baltalksni un apsi, kas liecina, ka turpmākos 30–50 gadus šeit augs salīdzinoši saimnieciski nevērtīgākas koku sugas, nekā tas būtu bijis iespējams.
4. Pašvaldības meža īpašumos ir sastopami pārauguši meži. Kopumā tas nav slikts rādītājs, taču ieteikums pašvaldībai izvērtēt visu savu meža īpašumu fondu un censties šādas audzes labāk realizēt brīdī, kad ir atbilstoši augsta (visbiežāk vēsturiski) kokmateriālu cena, lai iegūtu līdzekļus pašvaldības funkciju nodrošināšanai. Šeit jāatzīmē arī tas, ka pāraugušas audzes neveido tik lielu ikgadējo koksnes pieaugumu, kā jaunaudzes un vidēja vecuma audzes. Tas nozīmē, ka katrs gads, kas netiek izmantots maksimālai koksnes ieguvei saimniecisko mežu aprites ciklā, nes zaudējumus, ko var vērtēt katrā konkrētā vietā vadoties no meža augsnes tipa un iespējamo koku sugu audzēšanas iespējām. Pārauguši meži sastopami īpašumā “Vijolītes” (kadastra apzīmējums 60920063305), kur 7., 10., 11., 12., 31., un 35 nogabalā 14,06 ha kopējā platībā sastopami pārauguši baltalkšņi un apses. Šīs audzes nocērtot, aptuvenie ieņēmumi būtu 38 000 *euro*.
5. Īpašumos “Sirotkā” un “Vijolītes” (kadastra apzīmējums 60920020069) tika konstatēts, ka ir beigusies meža inventarizācija un tiek pārkāpts meža likums, kas nosaka inventarizācijas veikšanas biežumu. Arī no saimnieciskā viedokļa tiek radīti šķēršļi meža apsaimniekošanai konkrētajā brīdī. Konstatētas arī lielas neatbilstības spēkā esošajās meža inventarizācijās. Piemēram, negatīva situācija ir īpašumā “Rubeņi” 16. nogabalā, kur pēc inventarizācijas datiem šobrīd skaitās septiņgadīga baltalkšņu jaunaudze, bet dabā 0,5 ha platībā ir bērzs ar vecumu 60 gadi. Aptuvenā krāja – 220 kbm/ha jeb konkrēti nogabalā aptuveni 110 kbm, kas naudas izteiksmē ir 6 050 *euro* (30. attēls). Arī šī īpašuma 13. nogabalā konstatētas neatbilstības esošo sugu sastāva informācijā (33. attēls). Tāda pat situācija ir arī īpašumā “Alksnīši”, kur tika konstatēta neatbilstība meža inventarizācijas datos, kā rezultātā ievērojama platība (un arī koksnes apjoms) šobrīd nav ieskaitīts mežā. Aptuveni 0,2-0,3 ha platībā aug labas kvalitātes 30 gadīgi baltalkšņi un koksnes (jeb potenciāli iegūstamā materiālu apjoma) 600 *euro* vērtībā.
6. Situācija ar meža īpašumu robežām visos apsektajos īpašumos ir neapmierinoša (25., 26. un 29. attēls). Dabā nav redzamas ne īpašuma robežstigas, robežas, ne arī robežu

stūri – kupicas. Nav veikta robežzīmju atjaunošana un robežu uzturēšana atbilstoši likumā noteiktajām prasībām. Arī šogad apstiprinātajām meža inventarizācijām robežas ir neapmierinošā stāvoklī, kas liecina par Valsts Meža dienesta dubultajiem standartiem attiecībā pret privātajiem meža īpašniekiem un valsts (pašvaldību) īpašumiem. Īpašumā „Rubeņi” ir konstatēta robežas vieta, kur tās “neesamības” dēļ, veicot mežizstrādi blakus īpašumā, ir tikuši nocirsti baltalkšņi un vairāki bērzi pašvaldības īpašumā aptuveni 120 kvadrātmetru platībā (29. attēls).

7. Meliorācijas sistēmas pašvaldības meža īpašumos nav koptas un uzturētas. Jau šobrīd nefunkcionējošas meliorācijas sistēmas rada negatīvu efektu mežaudzēm. Esošā situācija liecina, ka arī tuvākajā nākotnē tā radīs draudus mežaudžu kvalitātes pasliktināšanai. Būtu nepieciešams esošās meliorācijas sistēmas apsekot un uzraudzīt, nepieciešamības gadījumā atjaunot to efektīvu darbību. Ļoti neapmierinoša situācija ir īpašumā “Vijolītes”, kur meliorācijas sistēma tiek bojāta bebru darbības rezultātā. Arī īpašumā “Birži” esošās bebraines ir kļuvušas lielākas (salīdzinot ar 2011. gada inventarizāciju) un vietām sāk pārveidoties par purviem. Šī konkrētā situācija liecina par nepieciešamību veikt steidzamu meliorācijas sistēmu sakārtošanu.
8. Tika konstatēts, ka īpašumā “Alksnīši” mežā ir atstāti kokmateriāli, kas apsekošanas laikā jau bija sabojājušies un vairs nevar tikt izmantoti kā malka, piemēram, pagasta vai iedzīvotāju vajadzību nodrošināšanai (28. attēls).

Minēto nesaimniecisko darbību vai bezdarbības sekas iespējams aptuveni aprēķināt, kā zināmu neiegūto naudas summu, attiecinot uz tagadnes vērtību:

- nepareizas sugas ieaudzēšana, vai sliktākajā gadījumā – ieaudzētās koku sugas nekopšana, kā rezultātā ieaug mazāk vērtīga koku suga, koku ciršanas gala termiņā rada aptuveni no 15 % (piemēram salīdzinot bērzu ar egli) līdz 70 % (salīdzinot egli ar baltalksni vai apsi) atšķirību⁶. Jāatzīmē, ka egles vēsturiski ir bijušas vērtīgākas un arī plašāk izmantojamas, tomēr šobrīd valdošā ekonomiskā situācija, ir ietekmējusi tieši būvniecībā izmantojamās koksnes izmantošanas pieprasījumu, kā rezultātā egles (un arī priedes) koksnes cenas ir zemākas, kā bērza.

Aprēķina pamatojums: bērza vidējā cena šobrīd ap 65 euro/kbm, savukārt, eglei – 55 euro/kbm, kas rada atšķirību par vismaz 15 %. Savukārt, egles un baltalkšņa cenu (aptuveni 30 euro/kbm), rada vismaz 60 % atšķirību.

- kā arī lielu atšķirību nākotnē sagaidāmā koksnes apjoma ziņā. Šī atšķirība var veidot pat līdz 40 % (piemēram egles vietā audzējot baltalksni). Naudas izteiksmē šīs atšķirības būtu no 3000 euro/ha (bērzu un egļu audzēs) līdz vismaz 12 000 euro/ha (egļu un baltalkšņu audzēs).

Aprēķina pamatojums: bērza cirsmu vidējā cena šobrīd ap 65 eur/kbm savukārt eglei – 55 eur/kbm pieņemot, ka kvalitatīvi un pareizi audzēts mežs dod vismaz 300 kbm/ha koksnes ciršanas brīdī. Vidēji kokaudzēm sasniedzot 50 gadus vienā ciklā (ciršanas brīdī). Salīdzinot bērzu un egļu (priežu) cirsmas starpība ir aptuveni 3000 euro, kur lielākus ieņēmumus var gūt audzējot bērzu, savukārt salīdzinot egļu un baltalkšņu cirsmas (baltalksnim vidējā koksnes krāja uz 1 ha ir ap 180 kbm/ha), iespējams izaudzēt divus baltalkšņu koksnes ciklus (2x180=360 kbm jeb pie esošajām koksnes cenām – 4320 euro (kur baltalkšņa cena šobrīd pārdodot augošus kokus 12 euro/kbm) attiecībā pret egles audzēšanu, kā rezultātā atšķirība tomēr būs vismaz 12000 euro/ha par labu egles koksnei (egļu audzē iespējams iegūt 300 kbm, par cenu 55 euro/kbm).

- savukārt, nekopjot vidēja vecuma audzes, galvenais zaudējums ir laiks, kas nepieciešams, lai koks sasniegtu ciršanas brīdi (kā galveno faktoru ņemot vērā koku

⁶ Salīdzinošās 2023. gada kokmateriālu cenās.

dimensijas ciršanas brīdī), kā arī nocērtamo koksnes apjomu. Šeit kā zaudējumu summu var pielietot aprēķinu, ka Latvijas apstākļos vidēji dodot atšķirību koksnes ikgadējam pieaugumam no 5–8 kubikmetriem gadā jeb 300 - 600 *euro*/ha gadā.

Pašvaldībai būtu jāseko tam, lai informācija par to īpašumā esošajiem mežiem būtu atbilstoša un aktuāla. Piemēram, pēc dabas stihijām – vēja, ūdens un sniega radītiem postījumiem, laikus precizējot un labojot meža inventarizācijas datus. Ieteikums vismaz reizi 5–10 gados tomēr atjaunojot meža inventarizāciju, kuru var veikt kvalificēta pašvaldības atbildīgā persona, vai ar pakalpojuma sniedzēja palīdzību. Inventarizācijas atbilstība faktiskajai situācijai noteikti ir jāpārbauda gadījumā, kad tiek paredzēta mežsaimnieciskā darbība konkrētā īpašumā – koku ciršana, meža stādīšana vai kopšana. Tas ļaus izvairīties no neatbilstošas informācijas par pašvaldības īpašumā esošo mežu stāvokli, un palīdzēs pieņemt racionālus un saimnieciski izdevīgus lēmumus.

Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos meža īpašumos

- “Birži”, kas atrodas Andrupenes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60420110150) šobrīd iespējams iegūt aptuveni 170 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 250 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 5 000 *euro*;
- “Sirotkā”, kas atrodas Kastuļinas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60720013199) šobrīd iespējams iegūt aptuveni 400 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 150 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 21 000 *euro*;
- “Vijolītes”, kas atrodas Šķaunes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60920063305 un 60920020069) šobrīd iespējams iegūt aptuveni 6050 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 300 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 154 000 *euro*;
- “Alksnīši”, kas atrodas Ķepovas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60800010115) šobrīd iespējams iegūt aptuveni 220 kbm koksnes kailcirtē, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 2500 *euro*;
- “Rubeņi”, kas atrodas Asūnes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 60460010141) šobrīd iespējams iegūt aptuveni 150 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 110 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 6 500 *euro*.

24. attēls

“Vijolītes” 1. kvartāla 15. nogabals – aizaugušas jaunaudzes.

25. attēls

26. attēls

Kupicas (robežzīmes) un robežas – robežzīmju un robežu stāvoklis visos apsekotajos īpašumos ir neapmierinošs, jo nav ierīkotas atbilstoši normatīvajiem aktiem.

27. attēls

Īpašums "Alksnīši" – nekoptas jaunaudzes, kas skaitās kā izcirtums.

28. attēls

Īpašums "Alksnīši" – nekopta jaunaudze un mežā atstāti kokmateriāli, kas jau šobrīd ir sabojājušies un vairs nevar tikt izmantoti kā malka.

29. attēls

“Rubeņi” – priekšplānā redzama kupicas vieta, kas nav atjaunota. Redzama arī robežas vieta, kur tās “neesamības” dēļ ir tikusi nocirsta pašvaldības meža īpašuma josla, veicot mežizstrādi blakus īpašumā.

30. attēls

“Rubeņi” 16. nogabals – pēc aktuālajiem meža inventarizācijas datiem ir jābūt 10 baltalkšņiem septiņus gadus veciem ar augstumu 4 m. Faktiski dabā ir pieaugusi bērzu audze.

31. attēls

32. attēls

“Rubeņi” – nekoptas jaunaudzes, kas šobrīd skaitās izcirtumi. Tā kā mežā nav veikta mākslīgā atjaunošana, būtu nepieciešama jaunaudžu kopšana dabiski icaugušiem baltalkšņiem un bērziem.

33. attēls

“Rubeņi 13. nogabals – konstatētas neatbilstības aktuālajos meža reģistra datos, jo nogabalā sastopams ievērojams skaits egles, kas ievērojami palielina konkrētā nogabala vērtību.

Nekustamo īpašumu apsekošana

Veicot uzdevumu, sākotnēji tika konstatēts kopējais skaits ar šādiem īpašumiem pašvaldībā, kā noteicošos faktorus ņemot meža zemju esamība katrā konkrētā kadastrā, krūmāju esamība, kas var norādīt uz potenciālu meža izveidošanos (kokaugu ieaugšanu) un neveikta meža inventarizācija. Aptuveni 30–50 % no visiem atlasītajiem īpašumiem tika izanalizēti ar attālinātajām metodēm – publiski pieejamajām digitālajām kartēm, aerofoto ainām, satelīta attēliem, publiski pieejamo informāciju par piegulošo zemes gabalu kadastrā esošajām zemes vienībām un uz tām esošajām mežaudzēm.

Uz vietas dabā tika apsekoti vidēji 5–7 ha un lielāki īpašumi, kuros attālinātajā apskatē tika nepārprotami konstatētas pieaugušas kokaudzes.

Konstatēju, ka neviens no apsekotajiem īpašumiem netika apsaimniekots, kam par iemeslu varētu būt neesoša meža inventarizācija, kā arī nepietiekoša ieinteresētība par pašvaldības valdījumā esošajiem meža un lauksaimniecībā izmantojamo zemju īpašumiem.

Pārbaudē dabā tika apsekoti īpašumi un veikti mērījumi un, pamatojoties uz tiem, tika iegūta informācija par sekojošiem īpašumiem:

- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60920050040” – 16,0 ha liels īpašums (34., 35. un 36. attēls). Ļoti labs meža īpašums, kas prasītu nekavējošu saimniecisko darbību – kopšanas cirti. Īpašumā aug bērzs un baltalksnis, kas sasnieguši vidēja vecuma audzes raksturojošas dimensijas un potenciāli nākotnē varētu būt ļoti vērtīgas mežaudzes. Pašreizējā īpašuma meža zemes tirgus vērtība būtu 78 800 *euro*. Veicot kopšanas cirtes būtu iespējams iegūt aptuveni 260 kbm koksnes 7 500 *euro* vērtībā. Īpašumam ir teicama atrašanās vieta un potenciāli maz bojājumu (klimata un kaitēkļu) risku;

34. attēls

Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60920050040” – 16,0 ha liels īpašums.

35. attēls

Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60920050040” – 16,0 ha liels īpašums

36. attēls

Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60920050040” – 16,0 ha liels īpašums

- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60800040098” – īpašumam teicama atrašanās vieta un meža augsnes apstākļi. Konstatēts, ka tikko veikta meža inventarizācija, taču robežas dabā ir ļoti sliktā stāvoklī, robežzīmes nav atjaunotas. Veicot īpašuma apsaimniekošanu /kopšanu būtu iespējams iegūt ap 70 kbm koksnes 2 000 *euro* vērtībā. Īpašuma aptuvenā meža zemes tirgus vērtība 15 000 *euro*;
- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60560050148” – īpašumam teicama piekļūšana. Mežaudzē sastopami baltalkšņi (37. attēls). Mežaudzes platība aptuveni 4,57 ha. Iespējams veikt kailcirtes, iegūstot lielākoties malkas sortimentu, realizējot augošu koku cirsma potenciāli iegūstamie ieņēmumi būtu 8 000 *euro*. Īpašuma aptuvenā meža zemes tirgus vērtība 20 000 *euro*;

37. attēls

Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60560050148

- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60560070099” – 67,9 ha liels īpašums. Pēc pašreizējiem datiem mežs ir tikai 1,1 ha platībā, bet pēc apsekošanas tika konstatēts, ka mežs ir vismaz 41 ha platībā. Mežā daudz vērtīgu koku sugu – bērzs un egles, kā arī apse un baltalksnis (38., 39., 40. attēls). Mežs nekopts, paaugstināts mitrums un vērojama ūdens ietekme. Būtu nepieciešama ūdeņu novadīšana. Lauksaimniecības zeme netiek kopta un aizaug, zemākās ieplakas pārpurvojas, kas liecina par nesaimniecisku attieksmi. Daļu no kokiem iespējams nocirst. Īpašuma aptuvenā meža zemes tirgus vērtība 215 000 *euro*;

38. attēls

Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60560070099

39. attēls

Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60560070099

40. attēls

Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60560070099

- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60420080139” – īpašums ar platību 8,7 ha. Šobrīd praktiski viss īpašums ir meža zeme – aizaudzis ar baltalksni, bērzu un apsi. Īpašumā iespējams veikt kailcirtes un obligāti nepieciešams būtu veikt krājas kopšanas cirtes, iegūstot ap 170 kubikmetriem koksnes 3 500 *euro* vērtībā. Īpašuma aptuvenā meža zemes tirgus vērtība 39 000 *euro*;
- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60420060166” – īpašums ar platību 6,0 ha. Šobrīd praktiski viss īpašums ir meža zeme, kurā aug ar vērtīgas koku sugas – priede un egle, kas ir vidēja vecuma audzes un būtu nepieciešams tūlītēji veikt krājas kopšanas cirti, iegūstot ap 120 kubikmetriem koksnes 3 000 *euro* vērtībā. Īpašuma aptuvenā meža zemes tirgus vērtība 35 000 *euro*;
- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 60420040524” – īpašums ar platību 6,3 ha. Šobrīd praktiski viss īpašums ir meža zeme – ar vērtīgām koku sugām – bērzu un egli,

kā arī baltalksni un apsi, kas ir vidēja vecuma audzes, un būtu nepieciešams tūlītēji veikt krājas kopšanas cirtes. Pēc kopšanas cirtes veikšanas šajā īpašumā, aptuveni iegūstamie ieņēmumi 12 000 *euro*, kā rezultātā iegūtu sakoptu un nākotnē ļoti perspektīvu meža īpašumu. Īpašuma aptuvenā meža zemes tirgus vērtība 32 000 *euro*.

Jāpiebilst, ka lielākajai daļai (gandrīz 80 %) īpašumu būtu nepieciešams veikt meža inventarizāciju, lai iegūtu aktuālo informāciju par katra meža īpašuma esošo stāvokli, un varētu pieņemt lēmumu par turpmāko šāda īpašuma apsaimniekošanu. Šādi īpašumi ir ievērojams apjoms – kopā 9592 ha, no kuriem uz doto brīdi oficiāli (pēc pēdējās mērnecības datiem) 2519 ha skaitās meža zeme, bet pēc reālās situācijas dabā tie būtu aptuveni 35 % no kopējās platības jeb 3360 ha. Par cik daļa no šīs platības ir ciršanas vecumā (vai koku ciršanai atbilstošajās dimensijās) un, balstoties uz iegūto informāciju apsekotajos īpašumos, nocērtamā platība būtu vismaz 350–400 ha. Pieņemot, ka lielākā daļa ir bērzs un baltalksnis, kas nav kopti un mērķtiecīgi audzēti, tad provizoriski vidējā koksnes krāja varētu būt ap 130 kbm/ha, kas pašvaldībai nodrošinātu papildus koksnes krāju aptuveni 46 000 kbm 1 100 000 *euro* vērtībā⁷.

Jāatzīmē, ka liela daļa no šiem īpašumiem, pēc pašreizējiem VZD datiem skaitās zeme, kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība. Taču jāsecina, ka daudzas no šīm zemes vienībām ir aizaugošas, nekošanas, un pārtop (vai jau ir uzskatāmas) par meža zemi.

Iepriekš minētie konstatējumi liecina par to, ka pašvaldība nerūpējas par lielu daļu savu nekustamo īpašumu, kas potenciāli spētu ienest līdzekļus pašvaldības budžetā. Dažos gadījumos varētu atzīmēt, ka šāda rīcība ir vērtējama kā kaitniecība, aizaudzējot lauksaimniecības zemes.

⁷ Provizoriskā cena aprēķinos atņemot mežizstrādes izmaksas.

Siguldas novads

Siguldas novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana

Sākotnēji tika apkopoti dati par pašvaldības esošajiem meža īpašumiem, par kuriem ir aktuāla mežaudzes informācija, ir uzskaitīti pašvaldības grāmatvedībā un par kuriem tiek slēgti dažādi pakalpojuma līgumi, t. sk. arī notiek augošu koku pārdošana.

Siguldas novadā tika apsekoti šādi meža īpašumi:

- “Saulieši”, kas atrodas Mālpils pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 80740040041);
- “Dreimaņi”, kas atrodas Lēdurgas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 66560040037);
- “Lūši”, kas atrodas Mālpils pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 80740010081);
- “Lauges”, kas atrodas Lēdurgas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 66560020490).

Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem

1. Netiek veikta meža apsaimniekošana visos īpašumos, t. sk. vidēja vecuma audžu kopšana un jaunaudžu kopšana, tādējādi kavējot augstas kvalitātes koksnes audzēšanu un apdraudot konkrētās audzes ar potenciālajiem slimību un kaitēkļu riskiem, kā arī koksnes novākšana (kailcirte). Nav veiktas perspektīvu priežu un bērzu kopšanas cirtes (šobrīd jau nokavētas, lai gūtu pietiekoši efektīvu pieaugumu tuvākos 10–20 gados), īpaši tas uzskatāms īpašumā “Dreimaņi”. Minētais īpašums nav ticis kopts, tajā ir veiktas tikai dažas galvenās cirtes (kailcirtes) un ar to arī saimniekošana ir beigusies. Taču šajā īpašumā ir konstatēts egļu astoņzobu mizgrauzis un nekavējoši būtu jāveic nepieciešamie pasākumi, lai pasargātu mežaudzes (56. attēls). Īpašumā “Dreimaņi”, būtu nepieciešama kopšana 5., 8., 12., 34. un 36. nogabalā 3,02 ha platībā. Arī īpašumā “Lauges” nav veiktas kopšanas cirtes, kur rezultātā vairākās vietās būtu iespējams nomainīt valdošo koku sugu – baltalksni uz bērzu. Šajā īpašumā tika konstatēts arī nelikumīgi nocirsts nogabals – 51. kvartāla 3. nogabals 0,19 ha platībā ar aptuveno koksni 38 kbm apjomā. Ciršana veikta vienlaicīgi ar 12. un 4. nogabalu. Vienīgais īpašums kur daļēji veikta vidēja vecuma audžu kopšana ir īpašumā “Lūši” (50. un 51. attēls).
2. Sliktā kvalitātē un nepiemērotā laikā vai dažās vietās vispār nav veikta jaunaudžu kopšana īpašumā “Saulieši” (41., 42., 43. attēls). Savukārt īpašumos “Dreimaņi” un “Lūši” neviena dabiski izveidotā jaunaudze nav kopta/retināta, kā rezultātā sastopamas daudz pārbiezinātas baltalkšņu un apšu jaunaudzes (48. attēls). Jaunaudžu nekopšana vai nepareiza kopšana būtiski ietekmē nākotnes koksnes apjomu, audzējamo sugu konkrētajā platībā un koksnes kvalitāti. Pašlaik konstatējams, ka īpašumā “Lauges” platības kurās, no dabiski izaugušajiem kokiem, būtu iespējams izaudzēt vērtīgas koku sugas, nav aizsargātas pret dzīvnieku bojājumiem – nav nosmērēti jaunie dzinumi (galotnes) vai nokrāsoti kociņi ar dzīvniekus atbaidošiem līdzekļiem. Nekavējoties jaunaudžu kopšanu būtu nepieciešams veikt šādos īpašumos:
 - ”Lūši” – 22., 15. un 26. nogabalā – kopējā platībā 4,62 ha;
 - “Lauges” – 4., 16., 12., 18., 24., 25. un 26. nogabalā – ar kopējo platību 12,26 ha;

- “Saulieši” – 2.1., 7.1., 8., 15., 22. un 23. nogabalā ar kopējo platību 7,56 ha.
- 3. No saimnieciskā viedokļa vairākos gadījumos nav pareizi izvēlēta atjaunojamā koku suga, meža atjaunošanas veids un meža atjaunošanas paņēmieni. Īpašumos “Dreimaņi” (57 attēls), “Lūši” un “Lauges” esošās jaunaudzes (bijušie izcirtumi) vispār nekad nav atjaunoti izmantojot selekcionētu un sugu ziņā vērtīgu stādāmo materiālu. Pārsvārā gadījumu izcirtumi ir atstāti atjaunoties dabiski, atjaunojoties ar baltalksni un apsi, pretēji nepieciešamajai rīcībai – veikt mākslīgo atjaunošanu, izmantojot augstvērtīgus un kvalitatīvus stādus. Īpašumā “Lauges”, šobrīd nekavējoši izkopjot dabiski izaugušās vērtīgās kokus sugas, vēl būtu iespējams nākotnē iegūt vērtīgu kokaudzi (49. attēls). Īpašumā “Saulieši” esošie izcirtumi nav apstādīti ar selekcionētiem stādiem, bet atstāti dabiskajai apmežošanai – 1., 2., 24., 33., 36., 44. nogabals ar kopējo platību 4,28 ha. Savukārt īpašumā “Lūši” 2023. gada jaunie izcirtumi apsekošanas laikā vēl nebija ar sagatavotu augsni stādīšanai, taču šajā objektā ir visas iespējas jau šogad veikt augsnes gatavošanu, jo izcirtumos ir auglīgas augsnes, kur iespējams izaudzēt augstvērtīgas egļu vai bērzu audzes.
- 4. Ir sastopami pārauguši meži, it sevišķi pāraugušas audzes sastopamas bērzu audzēs īpašumos “Lūši” – 8., 21., 24. nogabals, kopējā platība 3,8 ha un “Saulieši” – 6., 7., 16., 32. nogabals, kopējā platība 1,72 ha. Šāda rīcība tomēr liecina par nesaimnieciskumu, jo bērzi, salīdzinot ar citām koku sugām, samērā ātri sabrūk (iet bojā). Tāpēc ir sevišķi svarīgi nepieļaut šādu audžu esamību īpašumā, vienlaicīgi rūpējoties par šo audžu laicīgu nociršanu un realizēšanu, ņemot vērā arī pašreiz augstās bērzu kokmateriālu cenas. Realizējot šobrīd esošās pāraugušās audzes, pārdodot kā cirsmas, aptuveni gūstamie ienākumi varētu būt 86 000 *euro*.
- 5. Situācija ar meža īpašumu robežām, visos apsekotajos īpašumos ir neapmierinoša. Nav veikta robežzīmju atjaunošana un robežu uzturēšana atbilstoši likumā noteiktajām prasībām.
- 6. Meliorācijas sistēmas īpašumos nav koptas un uzturētas, kas jau šobrīd rada tūlītēju negatīvu efektu mežaudzēm un liecina, ka radīs draudus mežaudžu kvalitātes pasliktināšanai arī tuvākajā nākotnē. Būtu nepieciešams esošās meliorācijas sistēmas uzraudzīt un atjaunot to efektīvu darbību. Īpašumā “Lūši” meliorācijas sistēmas šobrīd aizaug un drīzumā vairs nepildīs savas funkcijas, jo sistēmu sākuši bojāt beбри (45., 46., un 47. attēls). Īpašumā “Dreimaņi” konstatēts, ka esošo meliorācijas sistēmu ir sabojājuši beбри un turpina to darīt (52. attēls). Šis īpašums ir pārmitrs (53. un 54. attēls) un pareizi saimniekojot, lai palielinātu tā vērtību vai arī vismaz nepasliktinātu meža stāvokli, būtu nepieciešama steidzama meliorācijas sistēmas renovācija. Veicot meliorācijas grāvju atjaunošanas darbus, būtu nepieciešams iztīrīt un renovēt grāvjus aptuveni 1 km garumā.

Minēto nesaimniecisko darbību vai bezdarbības sekas iespējams aptuveni aprēķināt, kā zināmu neiegūto naudas summu, attiecinot uz tagadnes vērtību:

- nepareizas sugas izaudzēšana, vai sliktākajā gadījumā – izaudzētās koku sugas nekopšana, kā rezultātā izaug mazāk vērtīga koku suga, koku ciršanas gala termiņā rada aptuveni⁸ no 15 % (piemēram salīdzinot bērzu ar egli) līdz 70 % (salīdzinot egli ar baltalksni vai apsi) atšķirību. Tomēr jāatzīmē, ka egles vēsturiski ir bijušas vērtīgākas un arī plašāk izmantojamas, tomēr šobrīd valdošā ekonomiskā situācija ir ietekmējusi tieši būvniecībā izmantojamās koksnes izmantošanas pieprasījumu, kā rezultātā egles (un arī priedes) koksnes cenas ir zemākas, kā bērza;

⁸ Salīdzinošās 2023. gada kokmateriālu cenas.

Aprēķina pamatojums: bērza vidējā cena šobrīd ap 65 euro/kbm savukārt eglei – 55 euro/kbm, kas rada atšķirību par vismaz 15 %, savukārt egles un baltalkšņa cenu (aptuveni 30 euro/kbm), rada vismaz 60 % atšķirību.

- kā arī lielu atšķirību nākotnē sagaidāmā koksnes apjoma ziņā. Šī atšķirība var veidot pat līdz 40 % (piemēram egles vietā audzējot baltalksni). Naudas izteiksmē šīs atšķirības būtu no 3 000 euro/ha (bērzu un egļu audzēs) līdz vismaz 12 000 euro/ha (egļu un baltalkšņu audzēs).

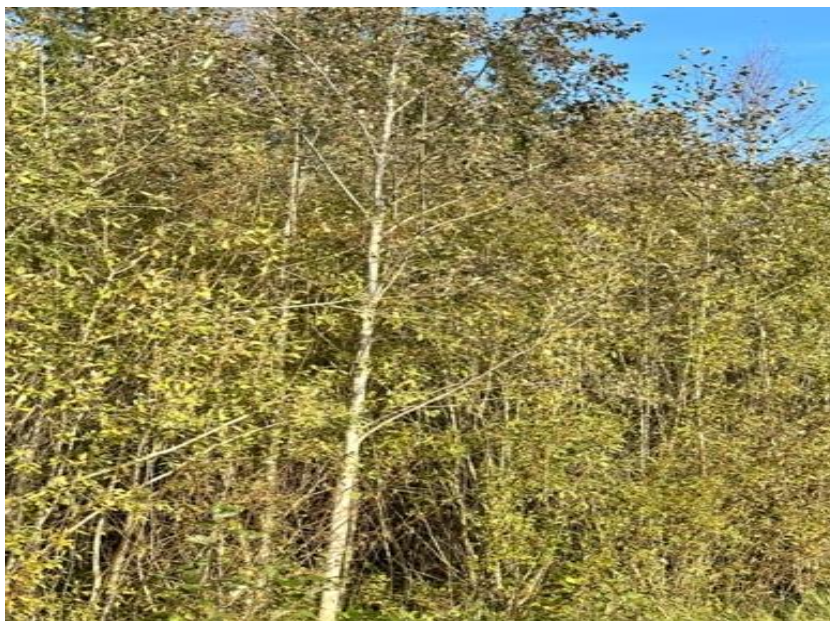
Aprēķina pamatojums: bērza cirsmu vidējā cena šobrīd ap 65 euro/kbm savukārt eglei – 55 euro/kbm pieņemot, ka kvalitatīvi un pareizi audzēts mežs dod vismaz 300 kbm/ha koksnes ciršanas brīdī. Vidēji kokaudzēm sasniedzot 50 gadus vienā ciklā (ciršanas brīdī). Salīdzinot bērzu un egļu (priežu) cirsmas starpība ir aptuveni 3 000 euro, kur lielākus ieņēmumus var gūt audzējot bērzu, savukārt salīdzinot egļu un baltalkšņu cirsmas (baltalksnim vidējā koksnes krāja uz 1 ha ir ap 180 kbm/ha), iespējams izaudzēt divus baltalkšņu koksnes ciklus ($2 \times 180 = 360$ kbm jeb pie esošajām koksnes cenām – 4320 euro (kur baltalkšņa cena šobrīd pārdodot augošus kokus 12 euro/kbm) attiecībā pret egles audzēšanu, kā rezultātā atšķirība tomēr būs vismaz 12 000 euro/ha par labu egles koksnei (egļu audzē iespējams iegūt 300 kbm par cenu 55 euro/kbm).

- savukārt nekopjot vidēja vecuma audzes, galvenais zaudējums ir laiks, kas nepieciešams, lai koks sasniegtu ciršanas brīdi (kā galveno faktoru ņemot vērā – koku dimensijas ciršanas brīdī), kā arī nocērtamo koksnes apjomu. Šeit kā zaudējumu summu var pielietot aprēķinu, ka Latvijas apstākļos vidēji dodot atšķirību koksnes ikgadējam pieaugumam no 5–8 kubikmetriem gadā jeb 300–600 euro/ha gadā.

Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos meža īpašumos

- “Saulieši”, kas atrodas Mālpils pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 80740040041) šobrīd iespējams iegūt aptuveni 1350 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 60 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izolē, būtu aptuveni 75 000 euro;
- “Dreimaņi”, kas atrodas Lēdurgas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 66560040037) šobrīd iespējams iegūt aptuveni 750 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 55 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izolē, būtu aptuveni 39 000 euro;
- “Lūši”, kas atrodas Mālpils pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 80740010081), šobrīd iespējams iegūt aptuveni 1300 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 50 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izolē, būtu aptuveni 65 000 euro;
- “Lauges”, kas atrodas Lēdurgas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 66560020490) šobrīd iespējams iegūt aptuveni 1730 kbm koksnes kailcirtē un aptuveni 165 kbm koksnes kopšanas cirtēs (11,29 ha platībā), kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izolē, būtu aptuveni 88 000 euro.

41. attēls

“Saulieši” – nekoptas jaunaudzes.

42. attēls

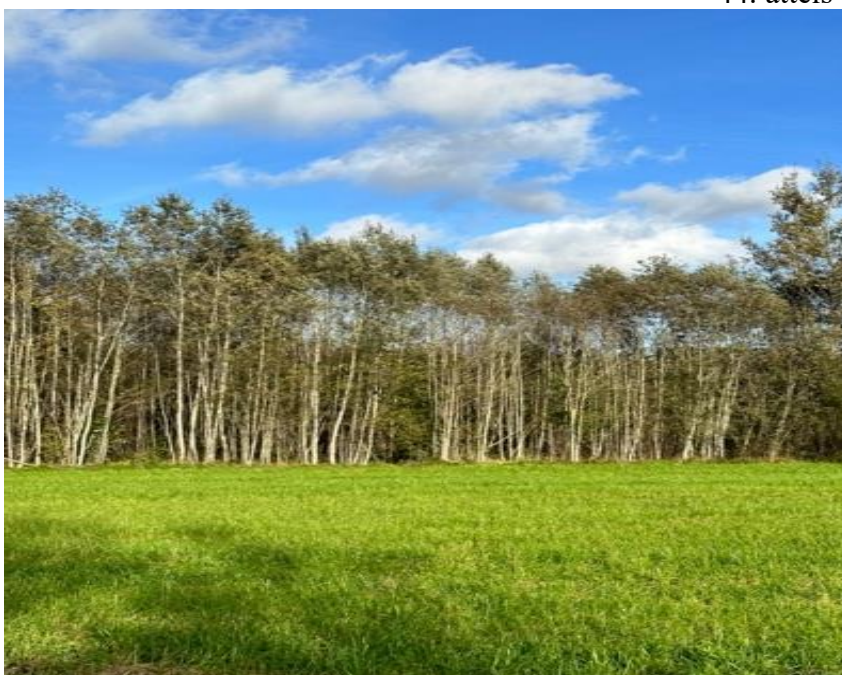
“Saulieši” – nekoptas jaunaudzes.

43. attēls

“Saulieši” 8. un 22. nogabals – nekoptas jaunaudzes.

44. attēls

“Saulieši” – meža inventarizācijā neuzrādītas un šobrīd aizaugušas, neizmantotās LIZ, kur redzami 25-30 gadīgi baltalkšņi, kuros nepieciešams veikt kopšanas cirti (blakus 23. nogabalam).

45. attēls

46. attēls

47. attēls

45.–47.attēls. “Lūši” – nekopta meliorācijas sistēma.

48. attēls

“Lūši” 22. nogabals – nekoptas jaunaudzes.

49. attēls

“Lūši” 28. un 29. nogabals – nepareizi izvēlēta izcirtuma atjaunošanas metode, kā arī nekopti dabiski izaugušies kociņi.

50. attēls

“Lūši” – veikta kopšanas cirte

51. attēls

“Lūši” 4. un 20. nogabals – kopšanas cirte.

52. attēls

“Dreimaņi” – nekopta meliorācijas sistēma

53. attēls

“Dreimaņi” – nekopta meliorācijas sistēma.

54. attēls

“Dreimaņi” – nekopta meliorācijas sistēma.

55. attēls

“Lauges” – nekopta jaunaudze. Redzama arī vieta, kur vajadzēja būt (bet dabā vairs nav) 51. kvartāla 3. nogabals.

56. attēls

“Dreimaņi” 14. nogabals – mizgraužu bojājumi.

57. attēls

“Dreimaņi” 7. nogabals – aizzēlis izcirtums, kur nokavēta augsnes gatavošana un jaunu kociņu stādīšana.

Nekustamo īpašumu apsekošana

Veicot uzdevumu, sākotnēji tika konstatēts kopējais skaits ar šādiem īpašumiem pašvaldībā, kā noteicošos faktorus ņemot – meža zemju esamība katrā konkrētā kadastrā, krūmāju esamība, kas var norādīt uz potenciālu vietu meža zemes izveidošanai (kokaugu ieaugšanai) un neveikta meža inventarizācija. Aptuveni 70 – 80 % no visiem atlasītajiem īpašumiem tika izanalizēti ar attālinātajām metodēm – publiski pieejamajām digitālajām kartēm, aerofoto ainām, satelīta attēliem, publiski pieejamo informāciju par pieguļošo zemes gabalu kadastrā esošajām zemes vienībām un uz tām esošajām mežaudzēm.

Uz vietas dabā tika apsekoti vidēji 2-7 ha un arī lielāki īpašumi, kuros attālinātajā apskatē tika nepārprotami konstatētas pieaugušas kokaudzes.

Pārbaudē dabā tika apsekoti un veikti mērījumi un, pamatojoties uz tiem, tika apstrādāti iegūtie dati par šādiem īpašumiem:

- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 66560050105” – īpašums ar platību 1,98 ha. Šobrīd viss īpašums ir meža zeme kurā aug pārauguši bērzi un apses (60. attēls), kā arī egles otrajā stāvā. Īpašumam ir izcila atrašanās vieta, kas nodrošinātu efektīvu apsaimniekošanu, kā arī zemas mežsaimniecisko (t. sk. mežizstrādes) darbu izmaksas. Nocērtot visu mežaudzi, iespējams iegūt aptuveni 14 000 *euro*. Īpašuma meža zemes tirgus aptuvenā vērtība 18 000 *euro*;
- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 80740031000” – īpašums ar platību 17,22 ha, no kuriem, pēc aktuālajiem VZD datiem, mežs vispār nav uzrādīts. Apsekojot dabā tika konstatēts, ka mežs aizņem aptuveni 2,0 ha lielu platību, kas aizaugusi ar baltalkšņiem (58. un 59. attēls) un kurus būtu iespējams nocirst un iegūt malkas sortimentu tālākai realizācijai aptuveni 200 kbm jeb, pārdodot kā augošu koku cirsmu – ap 3000 *euro*;
- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 80740050192” – īpašums ar platību 7,5 ha, no kuriem mežs šobrīd aizņem gandrīz visu teritoriju. Mežā aug vērtīgās koku sugas – bērzs un egles, daļa no audzēm sasniegušas ciršanas vecumu. Aptuvenais apjoms, ko būtu iespējams nocirst – 350 kbm 14 000 *euro* vērtībā. Īpašuma meža zemes tirgus aptuvenā vērtība būtu 50 000 *euro*.

58. attēls

Aizaugoša platība zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 80740031000.

Mežs zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 66560050105.

Jāpiebilst, ka lielākajā daļā (gandrīz 60 %) īpašumu būtu nepieciešama meža inventarizācijas veikšana, lai iegūtu aktuālo informāciju par katra meža īpašuma esošo stāvokli, un varētu pieņemt lēmumu par turpmāko šāda īpašuma apsaimniekošanu. Šādi īpašumu apjoms kopā ir 173 ha, no kuriem uz doto brīdi oficiāli (pēc pēdējās mēroiecības datiem) skaitās 16 ha meža zemes, bet pēc reālās situācijas dabā uz šo brīdi tie būtu aptuveni 35 % no kopējās platības, jeb 60 ha. Daļa no šīs platības ir ciršanas vecumā (vai koku ciršanai atbilstošajās dimensijās) un nocērtamā platība provizoriski, balstoties uz apsekoto īpašumu informāciju, būtu vismaz

25 ha. Pieņemot, ka lielākā daļa ir bērzs un baltalksnis, kas nav kopti un mērķtiecīgi audzēti, tad provizoriski vidējā koksnes krāja varētu būt ap 130 kbm/ha, kas pašvaldībai nodrošinātu papildus koksnes krāju aptuveni 3200 kbm jeb pieņemot, ka iegūtu mazvērtīgākos sortimentus – malku un papīrmalku, aptuvenā summa naudas izteiksmē būt 64 000 *euro*⁹.

Jāatzīmē, ka liela daļa no šiem īpašumiem, pēc pašreizējiem VZD datiem skaitās kā zeme, kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība taču jāsecina, ka daudzas no šīm zemes vienībām ir aizaugošas, nekoptas un lēnām pārtop (vai jau ir uzskatāmas) par meža zemi. Iepriekš minētie konstatējumi liecina par to, ka pašvaldība nerūpējas par lielu daļu saviem nekustamajiem īpašumiem, kas potenciāli spētu ienest līdzekļus pašvaldības budžetā, vai pat dažos gadījumos varētu atzīmēt, ka nodarbojas ar kaitniecību aizaudzējot lauksaimniecības zemes.

⁹ Provizoriskā cena aprēķinos atņemot mežizstrādes izmaksas.

Jelgavas novads

Jelgavas novada pašvaldībai piederošo meža īpašumu apsekošana

Sākotnēji tika apkopoti dati par pašvaldības meža īpašumiem, par kuriem ir pieejama informācija vai meža apsaimniekošanas plāns, ir uzskaitīti grāmatvedībā un par kuriem tiek slēgti dažādi pakalpojuma līgumi, t. sk. veikta augošu koku pārdošana.

Jelgavas novadā tika apsekoti šādi pašvaldības meža īpašumi:

- “Cepļu mežs”, kas atrodas Jaunsvirlaukas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 54560100435);
- “Vilkudārzs”, kas atrodas Elejas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 54480060581).

Konstatējumi par apsekotajiem meža īpašumiem

1. Netiek veikta meža apsaimniekošana, t.sk. jaunaudžu un vidēja vecuma audžu kopšana, tādējādi kavējot augstas kvalitātes koksnes audzēšanu un apdraudot konkrētās audzes ar potenciālajiem slimību un kaitēkļu riskiem, kā arī koksnes novākšana (kailcirte). Īpašumā “Vilkudārzs” 4., 6., 7., 8., 9., 10., 11. nogabalā aptuveni 6 ha platībā nav veikta pāraugušo, iespējams arī bojāto koku izvākšana, radot šajā īpašumā ievērojamus zaudējumus. Minētais īpašums nav ticis kopts un salīdzinot aktuālos meža inventarizācijas datus ar reālo situāciju dabā konstatēju, ka īpašumam “Vilkudārzs” ir ievērojami kritusies saimnieciskā vērtība, jo liela daļa vērtīgais koks – egles ir gājusi bojā (64. attēls). Konstatēts arī egļu astonzobu mizgrauzis, kas jau ir iznīcinājis lielāko daļu egļu un to vietā ir iesauguši mazvērtīgākie baltalkšņi (65. attēls).
2. Īpašumā “Cepļu mežs” sliktā kvalitātē un nepiemērotā laikā vai atsevišķās vietās vispār nav veikta jaunaudžu kopšana. Izveidotā jaunaudze nav kopta /retināta, kā rezultātā sastopamas daudz pārbiezinātas baltalkšņu un apšu jaunaudzes. Jaunaudžu nepieciešama kopšana vai pat šo darbu neveikšana, būtiski ietekmē nākotnes koksnes apjomu, audzējamo sugu konkrētajā platībā un koksnes kvalitāti. Pašlaik konstatējams, ka platības, kurās no dabiski iesaugušajiem kokiem būtu iespējams izaudzēt vērtīgākās koku sugas, nav aizsargātas arī pret dzīvnieku bojājumiem – nav nosmērēti jaunie dzinumi (galotnes) eglēm, vai nokrāsoti kociņi ar dzīvniekus atbaidošiem līdzekļiem.
3. Īpašumā “Cepļu mežs” ir tikuši iestādīti augstvērtīga koku suga – egle, taču neveicot agrotehnisko kopšanu, visa stādītā platība ir aizaugusi ar baltalksni, apsi un bērzu. Šobrīd šie koki jau ir sasnieguši 2–3 metru augstumu (61. un 62. attēls). Zem šiem kokiem ir redzamas stādītās eglītes, kas vairumā gadījumu ir 50 cm garas, zālē iesaugušas un nīkuļo. Šeit var konstatēt nelietderīgu darba un līdzekļu izlietojumu, jo ir ieguldīti līdzekļi meža atjaunošanā, taču nav veikti tālākie meža apsaimniekošanas darbi, lai šo audzi turpinātu audzēt. Aptuvenie zaudējumi jeb nākotnē neiegūtā peļņa šobrīd ir lēšami 12 000 *euro*/ha (pēc tālāk pievienotā aprēķina piemēra), jeb konkrētajā īpašumā (aptuvenā platība 20 ha) 240 000 *euro*.
4. Situācija ar meža īpašumu robežām visos apsekotajos īpašumos ir neapmierinoša – dabā nav redzamas īpašumu robežstigas, robežas, kā arī īpašuma robežu stūri – kupicas. Nav veikta robežzīmju atjaunošana un robežu uzturēšana atbilstoši likumā noteiktajām prasībām (66 un 69. attēls). Īpašumā “Eglītes” tika konstatēts, ka atzīmējot robežas dabā, ir tikusi bojāta pieguļošajā īpašumā esošo koku miza tādējādi neatgriezeniski sabojājot nākotnes koka kvalitāti (74 un 75. attēls).
5. Apsekotajos īpašumos, kuros tika vērtēta mežsaimnieciskā darbība un meža apsaimniekošana tika konstatēts, ka meliorācijas sistēmas īpašumos nav koptas un

uzturētas. Lai gan šobrīd tās nerada tūlītēju negatīvu efektu mežaudzēm un pagaidām arī nelielina, ka radītu draudus mežaudžu kvalitātes pasliktināšanai tuvākajā nākotnē, tomēr būtu nepieciešams veikt esošo meliorācijas sistēmu uzraudzīšanu un nepieciešamības gadījumā atjaunot to efektīvu darbību.

Minēto nesaimniecisko darbību vai bezdarbības sekas iespējams aptuveni aprēķināt, kā zināmu neiegūto naudas summu, attiecinot uz tagadnes vērtību:

- nepareizas sugas ieaudzēšana, vai sliktākajā gadījumā, ieaudzētās koku sugas nekopšana, kā rezultātā ieaug mazāk vērtīga koku suga, koku ciršanas gala termiņā rada aptuveni¹⁰ no 15 % (piemēram salīdzinot bērzu ar egli) līdz 70 % (salīdzinot egli ar baltalksni vai apsi) atšķirību. Jāatzīmē, ka egles vēsturiski ir bijušas vērtīgākas un arī plašāk izmantojamas, tomēr šobrīd valdošā ekonomiskā situācija, ir ietekmējusi tieši būvniecībā izmantojamās koksnes izmantošanas pieprasījumu, kā rezultātā egles (un arī priedes) koksnes cenas ir zemākas kā bērza;

Aprēķina pamatojums: bērza vidējā cena šobrīd ap 65 euro/kbm savukārt eglei – 55 euro/kbm, kas rada atšķirību par vismaz 15 %, savukārt egles un baltalkšņa cenu (aptuveni 30 euro/kbm) rada vismaz 60 % atšķirību.

- kā arī lielu atšķirību nākotnē sagaidāmā koksnes apjoma ziņā. Šī atšķirība var veidot pat līdz 40 % (piemēram egles vietā audzējot baltalksni). Naudas izteiksmē šīs atšķirības būtu no 3000 euro/ha (bērzu un egļu audzēs) līdz vismaz 12000 euro/ha (egļu un baltalkšņu audzēs);

Aprēķina pamatojums: bērza cirsmu vidējā cena šobrīd ap 65 euro/kbm savukārt eglei – 55 euro/kbm pieņemot, ka kvalitatīvi un pareizi audzēts mežs dod vismaz 300 kbm/ha koksnes ciršanas brīdī. Vidēji kokaudzēm sasniedzot 50 gadus vienā ciklā (ciršanas brīdī). Salīdzinot bērzu un egļu (priežu) cirsmas starpība ir aptuveni 3000 euro, kur lielākus ieņēmumus var gūt audzējot bērzu savukārt, salīdzinot egļu un baltalkšņu cirsmas (baltalksnim vidējā koksnes krāja uz 1 ha ir ap 180 kbm/ha), iespējams izaudzēt divus baltalkšņu koksnes ciklus ($2 \times 180 = 360$ kbm jeb pie esošajām koksnes cenām – 4320 euro (kur baltalkšņa cena šobrīd pārdodot augošus kokus 12 euro/kbm) attiecībā pret egles audzēšanu, kā rezultātā atšķirība tomēr būs vismaz 12 000 euro/ha par labu egles koksnei (egļu audzē iespējams iegūt 300 kbm par cenu 55 euro/kbm).

- savukārt nekopjot vidēja vecuma audzes galvenais zaudējums ir laiks, kas nepieciešams, lai koks sasniegtu ciršanas brīdi (ņemot vērā kā galveno faktoru – koku dimensijas ciršanas brīdī), kā arī nocērtamo koksnes apjomu. Šeit kā zaudējumu summu var pielietot aprēķinu, ka Latvijas apstākļos vidēji dodot atšķirību koksnes ikgadējam pieaugumam no 5 – 8 kubikmetri gadā, jeb 300 – 600 euro/ha gadā.

Slēdziens par pašreiz iegūstamo koksnes apjomu apsekotajos īpašumos

- “Vilkudārzs”, kas atrodas Elejas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējumu 54480060581). Ņemot vērā, ka konkrētais īpašums atrodas ciemata teritorijā un galvenais tā izmantošanas veids ir rekreācija, tad paredzamas kopšanas un izlases cirtes (ainavu cirtes). Šobrīd iespējams iegūt aptuveni 250 kbm koksnes kopšanas cirtēs, kas naudas izteiksmē, pārdodot cirsmas izsolē, būtu aptuveni 2 500 euro un nozīmīgākais ieguvums šajā gadījumā būtu īpašuma sakopšana.

¹⁰ Salīdzinot 2023. gada kokmateriālu cenās.

61. attēls

62. attēls

“Cepļu mežs” 8. nogabals – jaunaudze, kurā stādītās eglītes nav koptas un šobrīd nīkuļo.

63. attēls

“Vilkudārzs” 11. nogabals – iepriekš augušās egļes vietā aug baltalksnis, kas arī netiek kopts un mērķtiecīgi audzēts.

64. attēls

“Vilkudārzs” 9. nogabals – bojā ejoša egļu audze.

65. attēls

7. nogabals – vietā, kur agrāk bijis egļu mežs, šobrīd ir briksņi, kurā aug krūmi un mazvērtīgie kokaugi.

66. attēls

“Vilkudārzs” – robežzīmes neatbilst normatīvo aktu prasībām.

Nekustamo īpašumu apsekošana

Veicot uzdevumu, sākotnēji tika konstatēts kopējais skaits ar šādiem pašvaldības īpašumiem, kā noteicošos faktorus ņemot – meža zemju esamība katrā konkrētā kadastrā, krūmāju esamība (kas var norādīt uz potenciālu vietu meža zemes izveidošanai –kokaugu ieaugšanai) un neveikta meža inventarizācija. Aptuveni 70-80 % no visiem atlasītajiem īpašumiem tika izanalizēti ar attālinātajām metodēm – publiski pieejamajām digitālajām kartēm, aerofoto ainām, satelīta attēliem, publiski pieejamo informāciju par pieguļošo zemes gabalu kadastrā esošajām zemes vienībām un uz tām esošajām mežaudzēm.

Uz vietas dabā tika apsekoti vidēji 2-7 ha un lielāki īpašumi, kuros attālinātajā apskatē tika nepārprotami konstatētas pieaugušas kokaudzes.

Pārbaudē dabā tika apsekoti un veikti mērījumi un, pamatojoties uz tiem, tika apstrādāti iegūtie dati, par sekojošiem īpašumiem:

- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 54310030192” – īpašuma platība 75 ha. Pēc apsekošanas dabā tika konstatēts, ka mežs aizņem vismaz 35 ha. Īpašumam ir izcila atrašanās vieta, kas nodrošinātu efektīvu apsaimniekošanu, kā arī zemas mežsaimniecisko darbu izmaksas (t. sk. mežizstrādes). Taču īpašums atrodas mitrā vietā un būtu nepieciešams rūpīga meliorācijas atjaunošana un lieko ūdeņu novadīšana (73. attēls). Īpašumā pārsvarā aug baltalksnis, kurš ir sasniedzis ciršanas dimensijas un, nocērtot aptuveni 15 ha baltalkšņu cirsmu, ienākumi no šādu cirsmu realizācijas būtu ne mazāk kā 20 000 *euro*. Jāatzīmē, ka uz apsekošanas brīdi nebija meža inventarizācija, un līdz ar to arī objektīvi dati, lai varētu veikt šāda īpašuma apsaimniekošanu. Šāda rīcība liecina par pašvaldības nevēlēšanos noskaidrot īpašuma reālo vērtību. Ņemot vērā īpašumā konstatēto pastiprināto mitruma daudzumu, aptuvenā šī brīža meža zemes vērtība būtu 180 000 *euro*, ko gan varētu paaugstināt veicot meliorācijas sistēmas uzlabošanas darbus;
- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 54310020544” – īpašuma platība 5,48 ha, no kuriem aktuālajos VZD datos mežs uzrādīts 4,74 ha. Apsekojot dabā tika konstatēts, ka mežam nesen veikta meža inventarizācija un robežu atjaunošana, kaut gan robežzīmes un robežas neatbilda noteikumos minētajām prasībām (69. attēls). Tas norāda uz iespējamu nevienlīdzīgu attieksmi no Valsts meža dienesta puses pret visiem īpašniekiem, jo privātajiem meža īpašniekiem, pie pirmreizējās meža inventarizācijas veikšanas, šāda veida robežu stāvoklis netiek nepieņemts. Dabā arī konstatēts, ka šim īpašumam meliorācijas sistēmas vairs nefunkcionē (67. un 68. attēls), kas aptuveni jau pēdējos 10–15 gadus ievērojami pasliktina esošo kokaudzes stāvokli. Veicot kopšanas cirtes, šajā īpašumā būtu iespējams iegūt aptuveni 100 kbm koksnes, jeb 3000 *euro*. Īpašuma aptuvenā tirgus vērtība (tikai meža zemei) ir 33 000 *euro*;
- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 54310020034” – īpašuma platība 3,2 ha, no kuriem mežs šobrīd aizņem lielu daļu no teritorijas. Mežā aug vērtīga koku suga – priede. Konstatēts, ka nesen ir izgatavota meža inventarizācija, taču robežas ir neapmierinošā stāvoklī un robežzīmju dabā nav vispār. Kopšanas cirtes īpašumam šobrīd nav nepieciešamas, bet tā kā tuvumā ir citi pašvaldībai piederoši nekustamie īpašumi, nelielos apjomos ir iespējams veikt sanitārās kopšanas cirtes, tādējādi uzlabojot nākotnes meža kvalitāti. Īpašuma aptuvenā tirgus vērtība (tikai meža zemei) ir 20 000 *euro*;
- “Zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 54310020050” – īpašuma platība 3,23 ha, no kuriem mežs šobrīd aizņem lielu daļu no teritorijas. Mežā aug vērtīga koku suga – priede. Konstatēts, ka nesen ir izgatavota meža inventarizācija, taču robežas ir neapmierinošā stāvoklī, robežzīmju dabā nav vispār. Kopšanas cirtes šobrīd nav

nepieciešamas, bet tā kā tuvumā ir citi pašvaldībai piederoši nekustamie īpašumi, nelielos apjomos ir iespējams veikt sanitārās kopšanas cirtes, tādējādi uzlabojot nākotnes meža kvalitāti. Īpašuma meža zemes tirgus aptuvenā vērtība ir 22 000 *euro*.

Būtu nepieciešams pārbaudīt Valsts meža dienesta amatpersonu atbildību un noskaidrot viņu darba rezultātu, pieņemot šādas (tikko veiktas) meža inventarizācijas ar pilnībā neatbilstošām robežām un robežzīmēm.

67. attēls

68. attēls

Meliorācijas sistēmu stāvoklis zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 54310020544.

69. attēls

Robežzīme un robeža zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 54310020544.

70. attēls

Nekopta jaunaudze zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 54310020544.

71. attēls

Baltalkšņa audzes zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 54310030192.

73. attēls

Pārplūstošas /pārpurvojušās platības zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 54310030192.

74. attēls

75. attēls

Īpašums “Eglītes” – bojāti koki agrāk ierīkojot robežu.

Jāpiebilst, ka vismaz lielākajā daļā (gandrīz 60 %) īpašumos būtu nepieciešama meža inventarizācijas veikšana, lai iegūtu aktuālo informāciju par katra meža īpašuma esošo stāvokli, un varētu pieņemt lēmumu par turpmāko šāda īpašuma apsaimniekošanu. Šādi īpašumi ir salīdzinoši liels apjoms – kopā 898 ha, no kuriem uz doto brīdi oficiāli (pēc pēdējās mērvienības datiem) meža zeme skaitās 59,44 ha, bet pēc reālās situācijas dabā¹¹ uz šo brīdi tie būtu aptuveni 25 % no kopējās platības jeb 220 ha. Daļa no šīs platības ir ciršanas vecumā (vai koku ciršanai atbilstošajās dimensijās) un aptuvenā nocērtamā platība, balstoties uz apsekoto īpašumu informāciju, būtu vismaz 20 ha. Pieņemot, ka lielākā daļa ir bērzs un baltalksnis, kas nav kopti un mērķtiecīgi audzēti, tad provizoriski vidējā koksnes krāja varētu būt ap 130 kbm/ha, kas pašvaldībai nodrošinātu papildus koksnes krāju aptuveni 2600 kbm 65 000 *euro* vērtībā, pārdodot augošus kokus cirmās¹².

Jāatzīmē, ka liela daļa no šiem īpašumiem, pēc pašreizējiem VZD datiem skaitās kā zeme, kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība taču jāsecina, ka daudzas no šīm zemes vienībām ir aizaugušas, nekoptas un lēnām pārtop vai jau ir uzskatāmas par meža zemi.

Iepriekš minētie konstatējumi liecina par to, ka pašvaldība nerūpējas par lielu daļu saviem nekustamajiem īpašumiem, kas potenciāli spētu ienest līdzekļus pašvaldības budžetā, vai pat dažos gadījumos varētu atzīmēt, ka nodarbojas ar kaitniecību aizaudzējot lauksaimniecības zemes.

¹¹ Piemēram, aizaugušās platības ar krūmiem, kuras varētu būt jau uzskatāmas par mežu atbilstoši Meža likumam.

¹² Provizoriskā cena aprēķinots atņemot mežizstrādes izmaksas.

Eksperta atskaite (atzinums) par revīzijā iekļauto pašvaldību īpašumā vai tiesiskajā valdījumā esošajiem meža īpašumiem, kuros veikta augošu koku (cirsmu) vai visa nekustamā īpašuma pārdošana izolē

Saņemot uzdevumu no Valsts kontroles veikt apsekošanu un sniegt eksperta atzinumu par darījumiem ar meža zemēm, augošu koku pārdošanu un to cenas noteikšanas sakarībām, minēto darbu izpilde tika sadalīta divās daļās – cirsmu pārdošana un nekustamo īpašumu, kuru sastāvā ir mežaudze, pārdošana:

1. pašvaldību rīkoto izsoļu par augošu koku (cirsmu) pārdošanas cenas noteikšanu konkrētajā laika posmā, konkrētu meža augšanas apstākļu un koku kvalitātes faktoru ietekmē;
2. pašvaldību rīkoto izsoļu par nekustamo īpašumu, kuru sastāvā ir mežaudzes, atsavināšanu, tostarp ņemot vērā mežaudzes pārdošanas cenas noteikšanu konkrētajā laika posmā.

Alūksnes novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi

Sākotnēji tika atlasīti tādi pašvaldībai piederošie meža īpašumi, kuros notiek vai ir notikušas augošu koku pārdošanas izsoles, vai nekustamo īpašumu pārdošanas izsoles.

I Cirsmu atsavināšanas izsoles:

1. “Jaunzeltkalni”, kas atrodas Zeltiņu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36940010053);
2. “Bērziņi 5”, kas atrodas Jaunlaicenes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36600040049);
3. “Medņukalni”, kas atrodas Zeltiņu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36940010006);

II Atsavinātie NĪ:

4. “Zeltkalni 1”, kas atrodas Zeltiņu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36940010014);
5. “Jaunmežvidi”, kas atrodas Jaunlaicenes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36600010144);
6. “Mētras”, kas atrodas Jaunlaicenes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 36600010124).

Slēdziens par atsavināšanas darījumiem

Tika iegūta informācija un analizēti visi pieejamie dokumenti par šādu cirsmu un NĪ pārdošanu:

1. “Jaunzeltkalni” – cirsmu pārdošana izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena **ATBILST** konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū (šeit un turpmāk pie cirsmu izsoļu cenu noteikšanas skatīt. 1. pielikumu, par kokmateriālu cenām konkrētos laika posmos). Savukārt vērtējumā norādītā vērtība neatbilst konkrētā laika perioda tirgus cenām;
2. “Bērziņi 5” – cirsmu pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena **ATBILST** konkrētā laika tirgus cenām, tomēr ņemot vērā nelielo izsoles dalībnieku skaitu, pastāv risks, ka šī iemesla dēļ nosolītā cena ir salīdzinoši zema. Izsoles būtībā tomēr paredz sasniegt konkrētā brīža augstāko iespējamo tirgus cenu, vai (vairumā gadījumu) pat to pārsniegt, kas šajā gadījumā nav noticis. Savukārt, vērtējumā norādītā vērtība neatbilst konkrētā laika perioda tirgus cenām;
3. “Medņukalni” – cirsmu pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena atbilst konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū. Savukārt, vērtējumā norādītā vērtība neatbilst konkrētā laika perioda tirgus cenām;
4. “Zeltkalni 1” – NĪ pārdošana izsolē par 3500 *euro*/ha. Var secināt, ka pat izsoles augstākā cena **NEATBILST** konkrētā laika¹³ meža zemes cenām. Taču ņemot vērā īpašuma raksturojošos rādītājus, piemēram, vērtību un atrašanās vietu, tā aptuvenā tirgus vērtība konkrētajā laika posmā bija 5000–5500 *euro*/ha. Kā galvenais faktors, kas ietekmējis NĪ cenu, ir nekorekti veiktais NĪ novērtējums. Pamatojoties uz pieejamo informāciju un veicot dokumentu izpēti, tika aplēsts, ka konkrētajā laikā aptuvenā cena šādam īpašumam bija vismaz 22 000 *euro*. Neiegūtie līdzekļi – aptuveni 6300 *euro*;

¹³ 2020. gada novembris.

5. “Jaunmežvidi” – NĪ pārdošanu izsolē par 2700 *euro*/ha. Ņemot vērā īpašuma kvalitāti, sugu sastāvu un novietojumu var secināt, ka pat izsoles augstākā nosolītā cena **NEATBILST** konkrētā laika tirgus cenām, jo ir nedaudz zem tirgus vidējās cenas (aptuveni 3000 *euro*/ha). Neiegūtie līdzekļi no NĪ pārdošanas – aptuveni 3000 *euro*. Secināms arī, ka izsoles augstākā cena 28 877,00 *euro* ievērojami pārsniedz vērtējumā noteikto 18 377,00 *euro*, kas arī šajā gadījumā norāda uz kļūdaini veiktu vērtējumu;
6. “Mētras” – NĪ pārdošanu izsolē par 1700 *euro*/ha. Var secināt, ka izsoles augstākā cena **NEATBILST** konkrētā laika¹⁴ meža zemes tirgus cenām. Ņemot vērā īpašuma sugu sastāvu, kvalitāti un atrašanās vietu, vidējā tirgus vērtība šādam NĪ būtu vismaz 2500–2800 *euro*/ha. Kā galvenais faktors, kas ietekmējis NĪ cenu, ir nekorekti veiktais novērtējums. Pamatojoties uz pieejamo informāciju un veicot dokumentu izpēti, tika aplēsts, konkrētajā laikā šāda īpašuma aptuvenā cena bija 25 000 *euro*. Neiegūtie līdzekļi – aptuveni 7100 *euro*.

¹⁴ 2021. gada vidus.

Krāslavas novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi

Sākotnēji tika atlasīti tādi pašvaldībai piederošie meža īpašumi, kuros notiek vai ir notikušas augošu koku pārdošanas izsoles, vai nekustamo īpašumu pārdošanas izsoles.

I Cirsmu atsavināšanas izsoles:

1. “Alksnīši”, kas atrodas Ķepovas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 60800010115);
2. “Vijolītes”, kas atrodas Šķaunes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 60920063305);
3. “Rubeņi”, kas atrodas Asūnes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 60460010141);

II Atsavinātie NĪ:

4. “Viktornieki”, kas atrodas Svaiņu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 60900060105 un 60900060126),
5. “Vilkukrogs”, kas atrodas Svaiņu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 60900040034),
6. “Sietnieki”, kas atrodas Piedrujas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 60840010026).

Slēdziens par atsavināšanas darījumiem

Tika iegūta informācija un analizēti visi pieejamie dokumenti par šādu cirsmu un NĪ pārdošanu:

1. “Alksnīši” – cirsmu pārdošanu izsolē. Lai arī pašvaldība ir sniegusi informāciju, ka ciršana mežā nav notikusi (nav pārdoti augoši koki izsolē). Taču fakti liecina par to, ka aptuveni ap 2018. gadu¹⁵ ir veikta augošu koku ciršana. Pamatojoties uz VMD pieejamo informāciju, mežā ir izcirsti 2,12 ha (kas arī atbilst platībai dabā), un iegūta aptuveni 450 kbm koksne 9000 *euro* vērtībā¹⁶;
2. “Vijolītes” – cirsmu pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena atbilst konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū;
3. “Rubeņi” – cirsmu pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena atbilst konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū. Šeit gan jāpiebilst, ka minētajā īpašumā uz apsekošanas brīdi veikta nenoskaidrota ciršana – kailcirte, aptuveni 0,28 ha platībā. Samērot izcirsto koku celmus, tika konstatēts, ka nocirsti 62 kubikmetri koksnes no kuriem 14 kbm ir resnā lietkoksne – finierkluči, zāģbalki, 18 kbm – vidējā lietkoksne – finieris, 20 kbm papīrmalka un 10 kbm malka un šķelda. Naudas izteiksmē¹⁷ kopējā koksnes apjoma vērtība ir aptuveni 5760 *euro*. Atskaitot mežizstrādes izmaksas, iespējamais iegūstamais ienākums būtu 3900 *euro*. Savukārt rēķinot realizētos kokmateriālus tikai kā malku pie konkrētajiem apjomiem, iegūtā naudas summa ir 930 *euro* (malkas sortimenta vērtība);

¹⁵ Sk. LVM GEO kartes 2016.-2018. un salīdzinot ar agrākiem aerofoto uzņēmumiem.

¹⁶ No augošu koku pārdošanas.

¹⁷ Pēc 2023. gada pavasara cenām – jo aptuveni tad tika veikta koku ciršana.

4. “Viktornieki” – NĪ pārdošana izsolē par 700 *euro*/ha. Var secināt, ka izsoles augstākā cena **NEATBILST** konkrētā laika¹⁸ meža zemes tirgus cenām. Ņemot vērā NĪ sugu sastāvu, kvalitāti un atrašanās vietu, vidējā tirgus vērtība šādam īpašumam būtu vismaz 2100 – 2400 *euro*/ha. Kā galvenais faktors, kas ietekmējis NĪ cenu, ir nekorekti veiktais novērtējums. Pamatojoties uz pieejamo informāciju un veicot dokumentu izpēti tika aplēsts, ka šāda īpašuma cena konkrētajā laikā bija 43 000 *euro*. Par to liecina arī tas, ka jaunais īpašnieks mēnesi vēlāk īpašumu pārdevis Skandināvu investoriem jau par krietni augstāku cenu, nekā iegādājies izsolē. Un ievērojami augstāk, kā veikts NĪ novērtējums, kas viennozīmīgi liecina par to, ka sākotnējais vērtējums ir veikts vai nu nekvalitatīvi, vai arī apzināti maldīgs. Neiegūtie līdzekļi – aptuveni 4900 *euro*;
5. “Vilkukrogs” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka vērtējuma un pārdošanas cena ir vienāda un ir **ATBILSTOŠA** konkrētajam laikam¹⁹. Meža īpašums ar atbilstošām koku sugām, koku kvalitāti un atrašanās vietu bija robežās no 2000 – 2200 *euro* meža zemes tirgus cenām, jo lielāko īpašuma daļu aizņem lauksaimniecībā izmantojamā zeme, savukārt meža zeme ir sliktas kvalitātes – slapjas /pārmitras. Taču negatīvi vērtējams ir fakts, ka nav tikusi rīkota izsole, bet NĪ atsavināts par vērtējumā norādīto cenu;
6. “Sietnieki” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka vērtējuma un pārdošanas cena ir vienāda un tā ir **NEATBILSTOŠA** konkrētā laika²⁰ meža zemes tirgus cenām. Lielāko īpašuma daļu aizņem lauksaimniecībā izmantojamā zeme, savukārt NĪ sastāvā esošā meža zeme ir labas kvalitātes ar vērtīgām koku sugām, kas sasnieguši ievērojamu vecumu. Meža zemes cena šajā īpašumā ir aptuveni 3000 *euro*/ha jeb attiecinot uz īpašumā esošo kopējo meža platību – 16 710 *euro*. Savukārt kopā ar lauksaimniecībā izmantoto zemi, tirgus vērtība šādam īpašumam bija aptuveni 1800 *euro*/ha. Tādējādi aptuvenie neiegūtie līdzekļi – 15 900 *euro*.

¹⁸ 2021. gada sākums.

¹⁹ 2021. gada beigās šajā reģionā cenas par 1 ha meža zemi.

²⁰ 2021. gada beigas.

Saldus novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi

Sākotnēji tika atlasīti tādi pašvaldībai piederošie meža īpašumi, kuros notiek vai ir notikušas augošu koku pārdošanas izsoles, vai nekustamo īpašumu pārdošanas izsoles.

I Cirsmu atsavināšanas izsoles:

1. “Gulbīši”, kas atrodas Zirņu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84960060166);
2. “Ogas”, kas atrodas Nīgrandes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84700020063);
3. “Mazplāmsi”, kas atrodas Blīdenes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84440020167);

II Atsavinātie NĪ:

4. “Jaunsētas”, kas atrodas Gaiķu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84520010220);
5. “Līči”, kas atrodas Blīdenes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84440040080 un 84440040177);
6. “Stūrīšu zeme”, kas atrodas Remtes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 84800020093).

Slēdziens par atsavināšanas darījumiem

Tika iegūta informācija un analizēti visi pieejamie dokumenti par šādu cirsmu un NĪ pārdošanu:

1. “Gulbīši” – cirsmu pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena atbilst konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū, nedaudz pārsniedzot vidējo tirgus cenu. Savukārt novērtējumā norādītā vērtība ir tirgus cenas zemākajā līmenī;
2. “Ogas” – cirsmu pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena atbilst konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū, nedaudz pārsniedzot vidējo tirgus cenu. Savukārt novērtējumā norādītā vērtība ir tirgus cenas zemākajā līmenī. Šajā objektā ir konstatēta ļoti liela neatbilstība cirsmas novērtējumam ar salīdzinoši nesen veiktās meža inventarizācijas datiem, kā arī izvērtējot vēsturiskos meža inventarizācijas datus, secināms, ka novērtējums iespējams ir ticis apzināti nekorekti sagatavots, atšķirība ir vismaz $4159,74 \text{ m}^3$, kas ir ļoti liela kļūda, ko nevar izskaidrot ar nejaušību vai neuzmanību. 16.04.2020. Meža inventarizācijā īpašumam "Ogas" laika posmam no 2020. līdz 2039. gadam norādītajos cirsmu nogabalos ir $9993,40 \text{ m}^3$. Iespējamā kļūda max. $\pm 10 \%$, minimālā krāja ar kļūdu $- 10 \% = 8994,06 \text{ m}^3$. Sākotnējā krāja $8994,06 \text{ m}^3$ – pārdotā krāja $4834,32 \text{ m}^3 =$ starpība $4159,74 \text{ m}^3$. $4159,74 \text{ m}^3 \times$ nosolīto cenu $39,30 \text{ euro/m}^3 =$ zaudējumi pašvaldībai $163\,477,78 \text{ euro}$. (27.01.2021. pašvaldības iesniegtais pārskats pēc ciršanas VMD pašvaldība ir norādījusi vēl lielāku izcirstās koksnes krājas apjomu par aprēķinā izmantoto 9641 m^3).
3. “Mazplāmsi” – cirsmu pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena atbilst konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū, nedaudz pārsniedzot vidējo tirgus cenu. Savukārt, novērtējumā norādītā vērtība ir tirgus cenas zemākajā līmenī;

4. “Jaunsētas” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsolē nosolītā cena ir ATBILSTOŠA konkrētajam laikam²¹. Šajā reģionā tirgus cena par 1 ha meža zemi bija robežās no 1900 – 2200 *euro* (meža īpašums ar atbilstošām koku sugām, koku kvalitāti, augsnes auglību un mitruma režīmu un atrašanās vieta). Savukārt novērtējumā norādītā vērtība ir tirgus cenas zemākajā līmenī. Jāņem vērā, ka šī NĪ sastāvā liela daļa ir lauksaimniecībā izmantojamā zeme (turpmāk tekstā – LIZ) un pārējās zemes, mežs veido aptuveni 30 % no kopējās platības;
5. “Līči” – NĪ pārdošanu izsolē. Varu secināt, ka izsolē nosolītā cena ir ATBILSTOŠA konkrētajam laikam²². Šajā reģionā tirgus cena par 1 ha meža zemi bija robežās no 2500 – 3000 *euro*. Jāatzīmē, ka šim NĪ noteiktā izsoles sākumcena 57 000 *euro* ir bijusi pārāk zema, par ko liecina arī nosolītā cena NĪ pārdodot par 98 840 *euro*. Īpašuma sastāvā salīdzinoši lielu daļu viedo LIZ, kas arī var būt viens no faktoriem, kas ir ietekmējis cenas pieaugumu. Savukārt novērtējumā norādītā vērtība ir tirgus cenas zemākajā līmenī;
6. “Stūrīšu zeme” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsolē nosolītā cena ir ATBILSTOŠA konkrētajam laikam²³. Šajā reģionā tirgus cena par 1 ha meža zemi bija robežās no 3000 – 3500 *euro* (meža īpašums ar atbilstošām koku sugām, koku kvalitāti un NĪ atrašanās vieta). Jāatzīmē, ka šim konkrētajam īpašumam ir liels LIZ īpatsvars, kas noteica izsoles cenu vadoties pēc šīs zemes kategorijas, nevis pēc meža zemes vērtības un meža zemju tirgus cenas. LIZ zemju tirgus cenas šajā laika periodā noteikti bija vairāk par 4000 *euro/ha*, tādēļ var teikt, ka vērtējumā noteiktā cena ir nekorekti noteikta.

²¹ 2021. gada nogalē.

²² 2021. gada vidus.

²³ 2021. gada vidus.

Siguldas novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi

Sākotnēji tika atlasīti tādi pašvaldībai piederošie meža īpašumi, kuros notiek vai ir notikušas augošu koku pārdošanas izsoles, vai nekustamo īpašumu pārdošanas izsoles.

I Cirsmu atsavināšanas izsoles:

1. “Apses”, kas atrodas Allažu pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 80420040229);
2. “Lauges”, kas atrodas Lēdurgas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 66560020490);
3. “Mežs pie Palejām”, kas atrodas Krimuldas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 80680070482);

Un nekustamie īpašumi kuri pārdoti izsolēs:

4. “Airīšu mežs”, kas atrodas Siguldas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 80940050443);
5. “Mārtiņkalni”, kas atrodas Mālpils pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 80740030889);
6. “Mežs pie Līčupēm”, kas atrodas Krimuldas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 80680070486).

Slēdziens par atsavināšanas darījumiem

Tika iegūta informācija un analizēti visi pieejamie dokumenti par šādu cirsmu un NĪ pārdošanu:

1. “Apses” – cirsmu pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena ATBILST konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū;
2. “Lauges” – cirsmu pārdošana izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena ATBILST konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū. Jāatzīmē, ka otrajai izsolei šajā īpašumā noteiktā sākumcena ir ievērojami zemāka kā izsoles gala cena, sasniedzot gandrīz 30 % pieaugumu. Tas sakrīt ar laiku, kad koksnes cenas – laikā posmā no vērtējuma izgatavošanas, līdz izsolei strauji pieauga;
3. “Mežs pie Palejām” – cirsmu pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles augstākā cena ATBILST konkrētā brīža kokmateriālu cenām tirgū. Savukārt novērtējumā norādītā vērtība ir tirgus cenas zemākajā līmenī;
4. “Airīšu mežs” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsolē nosolītā cena, kas ir par 1000 *eiro* augstāka par novērtējumā noteikto vērtību un ir ATBILSTOŠA konkrētajam laikam²⁴. Šajā reģionā tirgus cena par 1 ha meža zemi bija robežās no 4500 – 5000 *euro* (meža īpašums ar atbilstošām koku sugām, koku kvalitāti un NĪ atrašanās vietu). Taču jāatzīmē, ka izsolē piedalījās tikai viens dalībnieks, kas neliecina par to, ka ir iegūts iespējami augstākais izsoles gala rezultāts. Tomēr, kā to pierāda izsoļu rezultāti, tajā skaitā arī citās pašvaldībās, lielāks izsoļu dalībnieku skaits nodrošina, ka izsoles gala cena var ievērojami pārsniegt vidējo tirgus cenu par šādu meža īpašumu;

²⁴ 2022. gada vidus.

5. “Mārtiņkalni” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles cena ir ATBILSTOŠA konkrētajam laikam²⁵. Šajā reģionā tirgus cena par 1 ha meža zemi bija robežās no 5500 – 6000 *euro* (meža īpašums ar atbilstošām koku sugām, koku kvalitāti, pieauguša meža krāja un NĪ atrašanās vieta). Savukārt novērtējumā norādītā vērtība ir tirgus cenas zemākajā līmenī;
6. “Mežs pie Līčupēm” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles cena ir NEATBILSTOŠA konkrētā laika²⁶ meža zemes tirgus cenām. Konkrētajam īpašumam atbilstoša zemes tirgus cena bija aptuveni 2500 *euro*/ha jeb 24 500 *euro* par īpašumu, taču izsoles cena bijusi 1755 *euro*/ha jeb 17 120 *euro*, kas ir zem tirgus cenas. Neiegūtie līdzekļi – aptuveni 7000 *euro*.

²⁵ 2021. gada sākumā.

²⁶ 2021. gada sākumā.

Jelgavas novada pašvaldībai piederošo nekustamo īpašumu un cirsmu pārdošanas rezultātu analīze un secinājumi

Sākotnēji tika atlasīti tādi pašvaldībai piederošie meža īpašumi, kuros notiek vai ir notikušas augošu koku pārdošanas izsoles, vai nekustamo īpašumu pārdošanas izsoles.

I Cirsmu atsavināšanas izsoles:

1. “Čema mežs”, kas atrodas Līvberzes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 54620040015);
2. “Egļu mežs”, kas atrodas Līvberzes pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 54620060343);
3. “Uves”, kas atrodas Kalnciema pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums 54310020502);

Sēdziens par atsavināšanas darījumiem

Tika iegūta informācija un analizēti visi pieejamie dokumenti par šādu cirsmu un NĪ pārdošanu:

1. “Čema mežs” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles cena ir ATBILSTOŠA konkrētajam laikam²⁷. Šajā reģionā tirgus cena par 1 ha meža zemi bija robežās no 5000 – 6000 *euro* (meža īpašums ar atbilstošām koku sugām, koku kvalitāti, pieauguša meža krāja un NĪ atrašanās vieta). Īpašums tika pārdots izsolē par cenu 9400 *euro/ha*, kas ir virs vidējās tirgus cenas un norāda uz izsoles veiksmīgu norisi. Taču jāatzīmē, ka vērtējums ir bijis neatbilstoši sagatavots (kļūdaini vai neņemot vērā būtiskus ekonomiskos un mežsaimnieciskos rādītājus, piemēram, koksnes cenu, koksnes krāju un koku vecumu), jo sākotnējā (vērtējuma) cena bija tikai 3700 *euro/ha*;
2. “Egļu mežs” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles cena ir ATBILSTOŠA konkrētajam laikam²⁸. Šajā reģionā tirgus cena par 1 ha meža zemi bija robežās no 5000 – 5500 *euro* (meža īpašums ar atbilstošām koku sugām, koku kvalitāti, pieauguša meža krāju un NĪ atrašanās vieta). Īpašums izsolē tika pārdots par cenu 9900 *euro/ha*, kas ir virs vidējās tirgus cenas un norāda uz izsoles veiksmīgu norisi. Taču jāatzīmē, ka vērtējums ir bijis neatbilstoši sagatavots (kļūdaini vai neņemot vērā būtiskus ekonomiskos un mežsaimnieciskos rādītājus, piemēram, koksnes cenu, koksnes krāju un koku vecumu), jo sākotnējā (vērtējuma) cena bija tikai 2700 *euro/ha*;
3. “Uves” – NĪ pārdošanu izsolē. Var secināt, ka izsoles cena ir ATBILSTOŠA konkrētajam laikam²⁹. Šajā reģionā tirgus cena par 1 ha meža zemi bija robežās no 2000 – 2600 *euro* (meža īpašums ar konkrētiem meža augšanas apstākļiem (augšni), ar atbilstošām koku sugām, koku kvalitāti un NĪ atrašanās vieta). Īpašums tika pārdots izsolē par cenu 2000 *euro/ha*. Taču jāatzīmē, ka vērtējums ir bijis kļūdaini sagatavots, jo sākotnējā (vērtējuma) cena bija tikai 1030 *euro/ha*.

²⁷ 2021. gada vidus.

²⁸ 2021. gada vidus.

²⁹ 2021. gada sākumā.

Kopējais slēdziens par cirsmu un nekustamo īpašumu, kuru sastāvā ir mežaudzes, izsoļu organizēšanu un norisi pašvaldībās

Veicot analīzi par izlasē iekļautajiem atsavināšanas darījumiem pašvaldībās – izsolēm, to organizēšanas un realizācijas procesiem, secināts turpmāk minētais.

Meža īpašumu un cirsmu atsavināšanas cenu noteikšana

Sniedzot atzinumu par izsoles sākuma cenas noteikšanu secināts, ka esošā situācija ar vērtēšanas komersantiem valstī ir ļoti neapmierinoša, jo vērtētajās pašvaldībās 10 no 15 izlasē iekļautajiem nekustamo īpašumu atsavināšanas gadījumiem, izsoles sākumcena tika aprēķināta un noteikta nekorekti un ir krietni zem reālās tirgus cenas konkrētajā brīdī. Būtu jāpārskata vērtēšanas metodika meža zemēm, jo tā neatspoguļo ne konkrētā brīža koksnes, ne meža zemes (NĪ) reālo situāciju tirgū. Šāda situācija, pie neliela izsoļu dalībnieku skaita, rada iespēju iegūt īpašumu par vērtību, kas ir stipri zem tirgus cenas. Lai arī 8 no 15 gadījumiem, neskatoties uz zemajiem vērtējumiem, izsoles gala cena ir atbilstoša reālajai tirgus situācijai, tomēr pašvaldības nav veikušas kontroles procedūras un pārbaudījušas pakalpojuma izpildes kvalitāti, kas pie minimāla pretendentu loka rada pašvaldībai būtiskus riskus atsavināt NĪ zem tirgus vērtības.

Savukārt sniedzot atzinumu par izsoles sākuma cenu noteikšanu CIRSMĀM jāsecina, ka arī šeit esošā situācija pašvaldībās ir neapmierinoša, jo 3 no 12 izlasē iekļautajiem cirsmu atsavināšanas gadījumiem, cirsmu izsoles sākumcenas tika aprēķinātas un noteiktas nekorekti. Šeit gan jāatzīmē, ka gala cena izsoles gaitā tika sasniegta objektīvā līmenī, līdz ar to ievērojami zaudējumi šī procesa laikā nav radušies.

Apkopojot iepriekš minēto var secināt, ka tikai retos gadījumos pašvaldību rīkotajās izsolēs nekustamo īpašumu vērtētāji, aprēķinot NĪ vērtību, bija ņēmuši vērā tādu svarīgu rādītāju, kā diskonta likmi, riska procentus, kā arī mežaudzes kapitālvērtību (piemēram, Jelgavas novada NĪ vērtējumos). Taču arī šajos gadījumos bija izmantoti nekorekti rādītāji, kā, piemēram, mežsaimnieciskais cikls (un līdz ar to naudas plūsmas laiks) – 100 gadi. Jāatzīmē, ka šobrīd (un vismaz pēdējos 10 gadus) Latvijā mežu zemju tirdzniecībā, kā galvenie pircēji (pārsvārā gadījumu – gala pircēji) ir Skandināvu uzņēmēji – gan investīciju fondi, gan mežsaimniecības uzņēmumi, līdz ar to tieši viņi diktē un ir noteikuši vidējo tirgus cenu meža īpašumiem. Pamatojoties uz viņu noteikto (izmantoto) pieeju mežsaimniecības ekonomikā, līdzīgi vajadzētu balstīties arī pārējiem tirgus dalībniekiem (mežsaimniecības uzņēmumiem un meža nozares profesionāļiem) un ievērot gan aprēķinos, gan nākotnes ilgtermiņa plānos sekojošus nosacījumus – peļņas procents ir 2 – 2,5 % un mežsaimnieciskais aprites cikls ir 50 – 60 gadi. Tādējādi spējot konkurēt ar Skandināvu mežu pircējiem un arī izmantot zinātnieku pēdējo gadu atziņas un sasniegumus gan kokaugu augšanas uzlabošanas rādītājos jeb selekcijas darbu sasniegumos, gan arī mūsu reģiona ekonomiskos principos.

Ieteikums: pašvaldību atbildīgajām personām veikt novērtējuma atbilstības kontroles pēc cirsmu izstrādes, lai pārliecinātos, ka pašvaldības cirsmas ir pārdotas par augstāko iespējamo cenu. Pašvaldības to var īstenot atsavināšanas līgumā nosakot pircēja pienākumu iesniegt informāciju par faktiski izstrādāto koksnes apjomu un sortimentu un pašvaldība VMD sniegtu patiesu un ticamu informāciju. Savukārt NĪ pārdošanas gadījumos, veikt iespējami objektīvāku pārbaudi (salīdzināšanu) ar dažādos attālinātos tirdzniecības portālos (e-silva; Meža Birža, ss.com) pieejamo informāciju, par konkrētā brīža meža zemes cenām.

Meža īpašumu un cirsmu atsavināšanas process

Kā viens no negatīvajiem aspektiem izsoļu norisē ir fakts, ka nereti izsolēs piedalās ļoti neliels izsoles dalībnieku skaits, kas nenodrošina objektīvu izsoles gala cenas veidošanās procesu (piem. Siguldas novada NĪ "Airīšu mežs").

Pašvaldībām organizējot augošu koku izsoles, būtu tomēr vairāk jāpievērš uzmanība šīs informācijas nodošanai potenciālajiem pircējiem (izsoļu dalībniekiem), jo visi konstatētie gadījumi, kad izsoles gala cena ir neadekvāta tirgus cenai, ir radušies tādēļ, ka ir bijis mazs izsoles dalībnieku skaits.

Organizējot un plānojot augošu koku (cirsmu) pārdošanas izsoles, būtu jāņem vērā kopējais kokmateriālu tirgus valstī un šādas izsoles realizētu brīdī, kad koksnes cenas ir salīdzinoši augstākas, ja vien šādu plānošanu ir iespējams realizēt, un to neietekmē steidzama nepieciešamība ārkārtas jeb *force majeure* apstākļos.

Ieteikums: nodrošināt iespējami plašāku informācijas nodošanu potenciālajiem pircējiem, piemēram, izmantojot dažādus elektroniskās saziņas reklāmas portālus vai populārākos medijus.

Meža īpašumu pārdošanas pamatotība

Meža īpašuma pārdošana kā NĪ pati par sevi ir uzskatāma par potenciāli zaudētiem ienākumiem pašvaldības budžetā ilgtermiņā.

Pašvaldībām nevajadzētu veikt NĪ pārdošanas izsoles, izņemot atsevišķos, ļoti specifiska rakstura gadījumos, piemēram, meža īpašumi kuri ir ļoti sliktos augšanas apstākļos (mitros /purvainos) un kuru iegāde varētu interesēt specifiska (ne mežsaimniecības) uzņēmējdarbības nozares pārstāvjus – kūdras ieguvei, karjeru izveidei u.tml. Tāpat arī platības ziņā nelieli NĪ (1–2 ha) un kuri nedos pietiekamu ekonomisku ieguvumu, piemēram aprūtināšana loģistika (piebraucamie ceļi un servitūtu ceļi). Mežs ir vērtējams kā ražojošs pamatkapitāls, kura saglabāšana pašvaldībai būtu viens no primārajiem uzdevumiem. Neskatoties uz to, kādā stāvoklī šobrīd ir šie meži – labāk vai sliktāk apsaimniekoti – tie nākotnē spēs ienest pašvaldības budžetā ievērojamus naudas līdzekļus. Pat ja pašreizējā pašvaldības vadība un atbildīgie speciālisti nespēj un neredz tās iespējas, ko var dot meža apsaimniekošana, nedrīkst izslēgt iespēju, ka mainoties personālijām vai redzējumam, tiks saskatītas iespējas un ienākumu gūšana no mežu apsaimniekošanas. Šobrīd esošajiem pašvaldības pārstāvjiem pārdodot meža zemi, šāda iespēja nākošajām paaudzēm un novadu iedzīvotājiem tiek neatgriezeniski atņemta. Šobrīd ekonomiski pamatota būtu tikai augošu koku (cirsmu) pārdošana, apsaimniekojot mežu īpašumus, tādējādi iegūstot ienākumus pašvaldības budžetā.

Kā piemēru var minēt – apsaimniekojot īpašumu kurā aug bērzu audze, pareizi un īstajā laikā veicot kopšanas cirti, ciršanas vecumu tā sasniedz aptuveni 50 gadus un šajā laikā koksnes pieaugums uz 1 ha ir aptuveni 270 kbm. Šī brīža paredzamie ienākumi būtu 26 000 *euro*³⁰, no tiem atņemot aptuvenās mežsīrādes izmaksas 9 500 *euro* un, pie pašreizējām koksnes cenām, paredzamā peļņa – 16 500 *euro*. Savukārt to attiecinot uz ienākumiem viena gada laikā 1 ha meža, iegūstam 330 *euro*. Šai summai vēl klāt var rēķināt kopšanas ciršu rezultātā iegūtos līdzekļus, kas aptuveni būtu 20 *euro*/kbm un pieņemot, ka kopšanas ciršu rezultātā var izstrādāt aptuveni 20 – 30 kbm no ha, tad kopējie ienākumi 50 gadu laikā būtu 338 *euro*/ha. Protams, pastāv izmaksas par meliorācijas sistēmu uzturēšanu, jaunaudžu kopšanu, meža stādīšanu un stādāmā materiāla ieguvī, taču pat ierēķinot šīs izmaksas uz KATRU īpašumā esošo hektāru, kopējais ienākums var tikt lēsts uz 250 – 300 *euro*/ha gadā.

³⁰ Kur bērza finierkluču cena ir 150 *euro*/kbm, papīrmalkas – 60 *euro*/kbm un malka 20 *euro*/kbm).

Iepriekš aprakstītajam modelim kā piemērus no analizētajiem pašvaldību īpašumiem var minēt:

- Siguldas novada NĪ “Mežs pie Līčupēm” pārdošanu, kur izsolē tika iegūti līdzekļi 17 120 *euro* taču, piemērojot modeli var secināt, ka iegūstamā summa 50 gadu laikā būtu aptuveni 146 000 *euro*;
- Siguldas novada NĪ “Airīšu mežs” tika pārdots par 147 519 *euro*, bet piemērojot modeli var secināt, ka iegūstamā summa 50 gadu laikā būtu 378 000 *euro* (neņemot pat vērā to, ka šajā īpašumā bija iespējams veikt koku ciršanu un iegūt naudas līdzekļus jau pārdošanas brīdī);
- Dagdas novada NĪ “Viktornieki” tika pārdots par 38 100 *euro*, bet piemērojot modeli var secināt, ka iegūstamā summa 50 gadu laikā būtu 140 000 *euro* (neņemot pat vērā to, ka šajā īpašumā bija iespējams veikt koku ciršanu, un iegūt naudas līdzekļus jau pārdošanas brīdī).

Ieteikums: Pašvaldībām pirms meža NĪ atsavināšanas aprēķināt /aplēst pašvaldības izmaksas un ieguvumus ilgtermiņā.

experts
Tāvo Nīmanis

30.11.2023

Pašvaldība		Īpašums	Novērtējums	Izsoles datums/ pārdots par brīvu cenu	Tālākpārdots
Alūksnes novada pašvaldība	Cirisma	Jaunzeltkalni , Zeltiņu pagasts, Alūksnes novads, kadastra Nr. 36940010037, kadastra apzīmējums 36940010053	18.05.2021. 30 052 eiro NEATBILST	15.06.2021. 90 152 eiro Atbilst	N/a
	Cirisma	Bērziņi 5 , Jaunlaicenes pagasts, Alūksnes novads, kadastra Nr. 36600040049, kadastra apzīmējums 36600040049	31.03.2022. 17 470 eiro NEATBILST	22.07.2022. 23 070 eiro Atbilst	N/a
	Cirisma	Medņukalni , Zeltiņu pagastā, Alūksnes novadā, kadastra nr. 36940010006, kadastra apzīmējums 36940010006	25.05.2021. 57 398 eiro NEATBILST	15.06.2021. 147 598 eiro Atbilst	N/a
	NĪ	Zeltkalni 1 , Zeltiņu pagasts, Alūksnes novads, kadastra nr. 36940010053, kadastra apzīmējums 36940010014	09.08.2020. 11 400 eiro NEATBILST	12.01.2021. 15 054 eiro NEATBILST	Nav
	NĪ	Jaunmežvidi , Jaunlaicenes pagasts, Alūksnes novads, kadastra nr. 36600010160, kadastra apzīmējums 36600010144	04.05.2021. 17 700 eiro NEATBILST	20.07.2021. 28 877 eiro NEATBILST	Nav
	NĪ	Mētras , Jaunlaicenes pagasts, Alūksnes novads, kadastra nr. 36600010144, kadastra apzīmējums 36600010124	04.05.2021. 17 200 eiro NEATBILST	20.07.2021. 17 877 eiro NEATBILST	Nav
Jelgavas novada pašvaldība					
	NĪ	Čema mežs , Līvberzes pagasts, Jelgavas novads, kadastra nr. 54620040015, kadastra apzīmējums 54620040015	12.07.2021. 89 100 eiro NEATBILST	06.01.2022. 230 100 eiro Atbilst	Nav
	NĪ	Egļu mežs , Līvberzes pagasts, Jelgavas novads, kadastra nr. 54620060426,	12.07.2021. 29 200 eiro NEATBILST	06.01.2022. 107 600 eiro Atbilst	Nav

		kadastra apzīmējums 54620060343			
	NĪ	Uves , Kalnciema pagasts, Jelgavas novads, kadastra nr. 54310020502, kadastra apzīmējums 54310020502	15.05.2021. 34 000 <i>eiro</i> NEATBILST	16.11.2021. 66 000 <i>eiro</i> Ņemot vērā tālākpārdošanu - NEATBILSTOŠI	21.03.2022. 134 480 <i>eiro</i>
Krāslavas novada pašvaldība	Cirisma	Alksnīši , Ķepovas pagasts, Krāslavas novads, kadastra nr. 60800010006, kadastra apzīmējums 60800010115	-	VK aprēķinātā vērtība – 9000 <i>eiro</i>	N/a
	Cirisma	Vijolītes , Šķaunes pagasts, Krāslavas novads, kadastra nr. 60920013092, kadastra apzīmējums 60920063305	01.10.2019. 57 300 <i>eiro</i> ATBILST	19.12.2019. 62 300 <i>eiro</i> Atbilst	N/a
	Cirisma	Rubeņi , Asūnes pagasts, Krāslavas novads, kadastra nr. 60460010141, kadastra apzīmējums 60460010141	19.11.2019. 42 300 <i>eiro</i> Atbilst	15.01.2020. 42 800 <i>eiro</i> Atbilst	N/a
	NĪ	Viktornieki , Svariņu pagasts, Krāslavas novads, kadastra nr. 60900060067, kadastra apzīmējums: 60900060105 un 60900060126	16.12.2020. 13 200 <i>eiro</i> NEATBILST	25.03.2021. 38 100 <i>eiro</i> NEATBILST	27.04.2021. 45 000 <i>eiro</i>
	NĪ	Vilkukrogs , Svariņu pagasts, Krāslavas novads, kadastra nr. 60900040034, kadastra apzīmējums 60900040034.	2.11.2021. 39 200 <i>eiro</i> Atbilst	29.12.2021. 39 200 <i>eiro</i> Atbilst	Nav
	NĪ	Sietnieki , Piedrujas pagasts, Krāslavas novads, kadastra nr. 60840010258, kadastra apzīmējums 60840010026	06.12.2021. 23 800 <i>eiro</i> NEATBILST	09.02.2022. 23 800 <i>eiro</i> NEATBILST	21.04.2022. 29 400 <i>eiro</i> un 04.10.2022. 72 000 <i>eiro</i>
Saldus novada pašvaldība	Cirisma	Gulbiši , Zirņu pagasts, Saldus novads, kadastra nr. 84960060166, kadastra apzīmējums 84960060166	24.07.2020. 48 254,91 <i>eiro</i> Atbilst	18.09.2020. 61 480 <i>eiro</i> Atbilst	N/a
	Cirisma	Ogas , Nīgrandes pagasts, Saldus novads, kadastra nr. 84700020048,	2.07.2020. 138 000 <i>eiro</i> Atbilst	24.09.2020. 190 000 <i>eiro</i> Atbilst	N/a

		kadastra apzīmējums 84700020063			
	Cirsma	Mazplāmši , Blīdenes pagasts, Saldus novads, kadastra nr. 84440020167, kadastra apzīmējums 84440020167	28.06.2018. 54 300 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	24.08.2018. 80 700 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	N/a
	NĪ	Jaunsētas , Gaiķu pagasts, Saldus novads, kadastra nr. 84520010220, kadastra apzīmējums 84520010220	25.03.2021. 29 000 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	27.05.2021. 34 020 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	Nav
	NĪ	Līči , Blīdenes pagasts, Saldus novads, kadastra nr. 84440040080, kadastra apzīmējums 84440040080 un 84440040177	15.09.2020. 71 300 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	26.02.2022. 98 840 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	Nav
	NĪ	Stūrīšu zeme , Remtes pagasts, Saldus novads, kadastra nr. 84800020014, kadastra apzīmējums 84800020093	3.08.2021. 92 100 <i>eiro</i> NEATBILST	1.12.2021. 165 390 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	17.03.2022. 265 000 <i>eiro</i>
Siguldas novada pašvaldība	Cirsma	Apses , Allažu pagasts, Siguldas novads, kadastra nr. 80420040229, kadastra apzīmējums 80420040229	3.06.2019. 62 000 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	29.10.2019. 76 000 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	N/a
	Cirsma	Lauges , Lēdurgas pagasts, Siguldas novads, kadastra nr. 66560020490, kadastra apzīmējums 66560020490	22.06.2022. 51 153 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	22.10.2022. 74 653 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	N/a
	Cirsma	Mežs pie Palejām , Krimuldas pagasts, Siguldas novads, kadastra nr. 80680070482, kadastra apzīmējums 80680070482.	28.01.2020. 29 330 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	04.08.2020. 36 378,08 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	N/a
	NĪ	Airīšu mežs , Siguldas pagasts, Siguldas novads, kadastra nr. 80940041285, kadastra apzīmējums 80940050443	30.06.2022. 146 519 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	4.08.2022. 147 519 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	Nav
	NĪ	Mārtiņkalni , Mālpils pagasts, Siguldas novads, kadastra	20.01.2021. 105 000 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	06.12.2021. 176 225 <i>eiro</i> <i>Atbilst</i>	Nav

		nr. 80740030927, kadastra apzīmējums 80740030889			
	NĪ	Mežs pie Līčupēm, Krimuldas pagasts, Siguldas novads, kadastra nr. 80680070486, kadastra apzīmējums 80680070486	9.02.2021. 17 120 <i>eiro</i> NEATBILST	11.05.2021. 17 120 <i>eiro</i> NEATBILST	Nav